

Van-e már a pincéjébe Partovino bor eltéve?

Ha még nincsen, gondoskodjék róla, hogy legyen, mert ilyen erősítő ital kincset ér a házban. Nagyszerű hatással van a szervezetre s használhatja a család bármelyik tagja, csak az utasítást kell szemelött tartani. Felnőtt férfi vagy nő háromszor napjában igyék belőle egy kis borospohárral, gyermeknek kissé megédesítve egy pálinkáspohárnyi is elegendő. Vigyázni kell, mert

Tizennyolc százalék szesztartalmu

s bizony könnyen a fejbe száll. Azért gyógybor, hogy adagolva használjuk az előírás szerint. Jótékony hatását is így tapasztaljuk a leggyorsabban.

PARTOVINO

borunkat hatósági engedéllyel árusítjuk

Csak addig rendelhet belőle, amíg a készlet tart

Nincs sok száz hordóval, hanem csak üveggel, ha nem siet, elkapkodják. Szerencsés az, aki idejében rendel, mert olyan borral látja el magát, amelynél nincs jobb manapság a gyógyborok közt.

Igen jól tesz a Partovino

gyengélkedőknek, gyomorbaajosoknak, vese és hólyagbaajosoknak, májbaajosoknak, vérszegényeknek, betegségből lábadozóknak. Erősödik tőle a szervezet már rövid használat után.

A Partovino ára
A Partovino borunkat körülbelül egy kvartos üvegekben árusítjuk. A szétküldése költséges, de a szállítási költségeket mi magunk fedezzük. Mindenesetre örülnünk, ha többen összeállnak és egyszerre egy ládával rendelnek közösen.
Egy üveg Partovino \$ 2.00.
Egy láda (12 üveg) Partovino .. \$18.00.
Postafordultával küldjük Amerika bármely részébe.

Igy használjuk a Partovino-t
Igyünk egy kis pohárral a Partovino erősítő borból reggel, ugyan annyival dében evés előtt, a harmadik pohárával meg este lefekvés előtt.

Forduljon hozzánk, ha bármilyen orvosságra van szüksége. A Partos borának nincs párja, de nincs párjuk a Partos-féle gyógyszereknek általában. Partola gyomor és vértisztító gyógycukorka, Partoherb vesefü és gyökértea, Partoglory vérjavító, izomacélozó és idegerősítő szer, minden ház védbástyája a betegségek ellen. Ne legyen ezek nélkül egyetlen magyar család se. Milyen jó, ha szükség esetén kéznél vannak ezek a megbecsülhetetlen szerek.

Minden rendelést a pénzzel együtt erre a címre tessék küldeni:

PARTOS PATIKA
160 Second Ave. New York, N. Y.



VASARNAP

Szabadság Sunday Magazine

Amerika vezet

Oroszország földművelő népének millióit szárazság sújtotta ezidén. Óriási vidékeken elszűrádt minden füszál, minden szőlő gabona. Az óriási vidékek szorgalmas népe a legrettenetesebb éhség kínjait kezdte elszívni. Az éhség kínjainak közepette levágták a marháikat, a lovaikat és felfalták azokat. Oroszország óriási vidékein, a Volga termékeny síkságán nagy lett a nyomorúság. És a vidékek kétségbeesett lakossága nekiindult az éhség által kergetve, a biztos éhhalálból a bizonytalan végzet felé. Szülők otthagyták gyermekeiket, asszonyok a férjeiket, férjek az asszonyaikat és mentek, mentek, hordákba verődve, üve-hajtva a gyomruk korgásától, miközben megtizedelte, nyomorult soraikat a skorbut és a kolera. Mint valami új tádárjárás, mint valami új rettenetes népvándorlás, indult neki az áradat, elsöpörve maga előtt mindent, felfalva minden felfalhatót, elrendíthatatlan erővel közeledik Moszkva felé.

Es ekkor, a kétségbeesés órájában, Moszkva Amerikához volt kénytelen fordulni és Amerika meghallotta az embermilliók jajkiáltását. Amerika segíteni akar és segíteni fog. Segíteni fog, még pedig úgy, olyan szabatossággal, olyan gyorsasággal, olyan rendszeresen, a hogy azt csakis Amerika tudja megcsinálni.

A világ nemzetei a rettenetes adóterhek alatt roskadoznak, mert a világ hatalmasainak nem volt elég a pusztító háború, nem volt elég annak nyomán a világra szakadt zűrzavar, fejetlenség. A világ hatalmasai most is folytatják az okatlan fegyverkezést egymás ellenében.

Es ekkor, a kétségbeesés órájában, megszólalt Amerika. A hívó szótára mindjárt csoda történt. A legellentétesebb érdekeket képviselő országok is belementek abba, hogy ne a harcok mezején, ne az okatlan, örületes fegyverkezésben keressék a megoldást, hanem a zöld asztal mellett, egymás megértésével, meggyőzésével és az ellentétek elsimitásával.

Es megless Washingtonban a nagy, a fontos konferencia, amely mértőlkönek ígérkezik az emberi-

ség történelmében. Es ennek a konferenciának sikere lesz, azért, mert azt Amerika készítette elő, mert azt Amerika vezeti, úgy, ahogyan, a milyen szervezeten, szabatosan, pontosan, tettekrekeszen csak Amerika tud előkészíteni, csak Amerika tud vezetni.

Es Amerika vezetni fog, mert Amerika ma az egyedüli nemzet, a mely vezetésre termett, amely vezetésre való.

Amerika ma az egyedüli nemzet, amely kifejlesztette a maga saját szisztémáját, azt a szisztémát, amely nemcsak, hogy megnyerte a háborút, hanem a háboru nyomán annak a keserü következményeitől megszabadítja a világot.

Amerika sikere nemcsak az amerikai eszméken alapul, hanem az amerikai szisztémán is, amelynek kifejlődésé, azonban az amerikai eszmék tették lehetővé.

Amerika vezet és vezetni fog. Nem azért, mert a leggazdagabb, nem azért, mert a legfüggelenebb, hanem azért, mert a távlatba való nézését az önzésnek szürke kulisszái nem akadályozzák. Amerika az az ország, amely a világ egységességének, érdekközösségének elvét nemcsak, hogy fölfedezte, hanem azt a gyakorlatban megvalósítani is tudja.

Az Egyesült Államok ma az egész világnak a hitelezője, és mint ilyen, már ez alapon is bátran diktálhat az adósainak. Bátran diktálhat különösen azért, mert az, amit diktálni akar, nemcsak az ő érdekét szolgálja, hanem az egyetemes, emberi érdek, érdeke azoknak is, akiknek Amerika diktálni fog.

Amerika vezet az embersegélyezésben, Amerika vezet a nemzetközi politikában, Amerika vezet a világ pénzügyeiben, a világ kögazdaságában, úgy, ahogyan ország még soha sem vezetett a történelem egész ideje alatt.

Es Amerika vezetése nemcsak Amerikának, hanem az egész Emberiségnek az előnye, amely akkor lesz igazán haladésképes, akkor lesz igazán boldog, ha elsajátítja, ha vérebbe felszívja az amerikai vezetőképesség alapját, az amerikai eszméket és azt a rendszert, amelyet ezek az eszmék fejlesztettek ki.



Hazajáró lélek

A REGGELINÉL kissé borongós volt a hangulat. Rozália asszonyág eszedesen szüresítgette a kávéját, de az ura, aki vele szemben ült, hozzá sem nyúlt a jóféle falatokhoz, hanem a helyett valami különös, elknyszeredett arckifejezést nézett maga elé, mint ha vádolgatna valamin.

— Miért nem eszel? — kérdezte szeliden az asszony.

— Nincsen semmi étvágyam — felelé röviden a férj.

— Pedig tegnap este milyen jóízűen etél a kagros káposztából, a gombócból, meg a füstölt húsból — mit a szegény Flórián is oly nagyon szeretett. — Talán elrontottad a gyomrod?

— Dehogyné! — dörmögött a férj. — Nem aludtam jól — ez az egész! — Az asszony tovább kiváncsiszkodott.

— Hát miért nem aludtál jól?

— Hm! Hát azért, félkem, mert nagyon rossz álom volt. Különbösen hallgass meg, Rozália, ugysz el akartam neked mondani. Igazán kitűnős egy álom!

A dörmögő, rosszkedvű férj-uram erre könyvembebb elhelyezkedést keresve karosszékében, néhány szor megremegett a torkát, ami annak volt esalbatatlan jele, hogy most fontosabb mondanivalóba fog.

— Képzeld csak — szólt kis szűnet után kimerően. — Flóriánról álmodtam...

— Flóriánról? — tört ki meglepetéssel a hitesztára. — Szegény Flórián! — tette hozzá mindjárt megilletődve.

— Igen, Flóriánról!

— Ugy Flórián, — tudod, — hogy kirtelen valami nyomást éreztem a gyomrom tájának, mintha valaki megütökölt volna és reá mindjárt megszólalt egy siri hang: Talpas ur!

Figyelni kezdtem.

A hang megismétlődött: Talpas urhoz van szerencséd?

— Igen, az vagyok — suttogtam esodalkozással.

— En meg Flórián vagyok, azaz a Flórián szelleme... az ön feleségének a férje, azaz, hogy az én volt feleségemnek, a Rozáliának a volt férje. Érti?

— Értem — hagytam rá.

A szellem, aki szakasztott olyan alakban jelent meg előttem, mint ahogy az esbádlőben levő arcekp ábrázolja, éppen csak hogy a nefelejcs koszorú nem volt rajta, mely a kép felett lóg, szépen elhelyezkedett az ágyam szélére.

Kissé különösnek találtam a helyzetet, de azért meg kell jegyezmem, hogy nem igen ijedtem meg.

Nem sokára újból megszólalt az éjjeli látogatóm: Látom, jó helyen járok; tetszik tudni, most már nem tudok mindig olyan pontosan tájékozódni ideleut — így beszélt tovább.

— Jó helyen jár — nyugtattam meg. — Mivel szolgálhatok — igazán várdan szerencse?

— Hagyjuk a formaságokat, — vetette köbe — nincsen sok időm. Üzenetet hoztam Rozáliának!

Rozália asszony, aki minden egyébre, csak éppen ilyen különös álom meghallgatására nem volt alkészülve, hosszu, vékony testével egészen előrehajolt az asztalra és ént egy órádi kérdéjelet, ugy figyelt minden szóra:

— Az ura viszont bizonyos tekintélyi okokból minél hátrább igyekezett karosszékében és hol az asszonyra nézett, hol pedig hatalmas poackján legelőtte tekintéteit.

— És mit tetszik tüzenni? — kérdeztem én a szellemet. Így folytatta a házigaða.

— Kérdésemről Flórián szelleme színteridegen szólt: Mondja meg

Rozáliának, hogy hagyjon nekem békét!

Rozália fájdalmasan felsóhajtott.

— Ezt mondtad!

— Igen! Sőt mikor megjegyztém, hogy talán jobb volna, ha ezt közvetlenül neked mondanám meg, egészen dühbe jött. — Ez a mi dolgunk! — jelentette ki.

Mikor aztán ismét lecsillapodott, a következő fölvilágosítást adta:

Tudja meg, hogy már több mint két esztendője hogy meghaltam — és nem tudok fölemelkedni ebből a földi légkörből. Folyton visszazök-

kenek és kezdem újra. Nem szolgálhatok most hosszabb magyarázatokkal, ezt maguk ugysem értik. Csak azt akarom mondani, hogy ebben Rozália is hibás...

— És tudja, miért?

— Mert még most is folyton emleget, folyton hivatkozik rám; folyton belevon, folyton visszazökken a mindennapi életbe, a melyhez nekünk már semmi közünk — merő rossz szokásból — mintha csak egy kis kiráudulásra mentem volna el. Hát ez nincsen rendjén! Nekünk, lelkeknek, el kell szakítani az összes

szálakat, a melyek a földhöz kötöttek. Csupsán a kegyelet kísérjen, mely néma és a szívembe van záva. Köszönöm az én Rozáliának, azaz, hogy most már az én Rozáliának, hogy hűségen, jó hitesszám volt. Békességben élünk egymással — meghaltam, megirattott, meggyászolt — a ezzel legyen vége.

Kezdem most már érteni, — mondám a szellemnek.

Flórián egészen megörült ennek a kijelentésnek.

— No látja, — szólt, — S vallja be Talpas ur! Vajon önként teszik-e az, hogy Rozália, aki már egy esztendője az ön felesége, nap nap után — napjában nem tudom, hányszor — folyton csak azt hajtogatja: Szegény Flórián! Jaj az én szegény Flóriánom! Ha Flórián megélt volna, Flórián is ezt szeretne, Flórián is így tette — és mindig Flórián...

— Csak mondja meg észintén!

— Hát tudod, édes Rozáliám, a szellemekkel — ugy vélem — észintének kell lennie az embernek — hát én nem is tépköltam el, hogy bizony ez az állapot nekem sem tetszik és hogy fökérdetlen osztom a Flórián nézetét. Ennek még jobban megörült.

— No hát, akkor csak mondja meg, — kinos nekünk nagyon onnan tulról erről a földi közműről tudomást szerezn. Nem akarok én már jelen lenni sem a paradicsombefőzésnél, sem a nagymisánál, vagy a nagytakarításnál, — de a szomszédasszonyokkal való eszmeszeréből s a piaci tracsokból is hagyjanak ki.

— Értesse meg: nyugalmat, békét akarok! Pontkám!

— És ezzel a Flórián szelleme hirtelen el is tűnt úgy hogy el sem bucsuzhattam tőle.

Rozália asszonyt férjének az eladása egészen megrökte. Fajta az orrárt szaporán és közbe nagyoktat sóhajtott.

— Kérlek szépen, — vette föl új ből a beszéd fonálát férje — és nem igen hiszek az álomokban — de ebben mégis csak kell valaminek lennie... Magam is meg vagyok győződve arról, hogy a lelkek nyugalmat nem szabad könnyelműen megzavarni. Arra is emlékszem, hogy valamikor olvastam olyasfélét, hogy egyes lelkek nehezen tudnak megütökölni a földi salakolt s hogy ezt a folyamatot a hátramardattik is sokszor önténtelenül megneheztik.

— Oh, Istenem! — szólt az asszony — ezt én igazán nem tudtam.

Talpas uram látva a hatást, melyet előidézet, szeliden tovább oktatta életparját.

— Be kell vallanod, kissé nagyon is sokat emlegetted a szegény Flórián. Elvégre van helyette ismét csúll és szeret, — nyugodjék ő bécsúll és szeret, — nyugodjék a békében. Hiszen igaz, olyan ember, mint a Flórián, olyan derék, mint a Flórián.

Nem fejezheted be. Rozália eszedesen odalépet melléje és gyöngéd-sen szájára tette kezét:

— Ne említsd! — szólt könnyes szemekkel. Azután összerakosgatta a reggeli edényeket s szinte lábujjhegyen távozott a szobából.

Mikor Talpas uram magára maradt, deris arckifejezéssel fölhör-pintett egy kupica szilviumot, látzott rajta, hogy meg van magával elégedve. Mintha csak azt akarta volna mondani: no, ezt jól megcsináltad!

Szó, ami szó. Nem hiába volt ő már harmadizben nős — nagy mester volt abban, hogy miképpen kell bánni az asszonyokkal.

K AKASLÁBON forgó várbán lakott a tündérkirálynő. S jött arra egy lovag. S a kilencven és kilenc gyémántablak egyikéből rámosolygott a királynő.

S a sárkányölő lovag szerelmes lett. Area sápadt, hangja kérő. S szólt a gyorsan tovaforogó palota kapusának, a hétszínű szalagos törpének.

— Allítsd meg egy pillanatra a forgó kakaslábat. Hadd mehessek hozzá, be, hozzá a legszebb tündérhez. Hozzá, én szerelmesemhez. Allítsd meg a kakaslábat.

— És a törpe, simogatóva hétszínű szalaggal, gyorsan mondta:

— Nem lehet. Nem lehet. Kakaslábon forgó vár, senki kedvéért nem áll.

S forgott tovább a gyémántpalota, sebesebben, mint azelőtt. S minden fordulónál megvillant a kilencven és kilenc ablak egyikéből a királynő könnyes arca.

S a lovag szemére huzta kucsmáját és bement a renetegbe, hogy ne lássa többé az elérhetetlen királynőt a Yorgó várak ablakában.

Hét nap és hét éjjel ment sárkányok s fenevadak közt. S egyszer egy harlang előtt egy öreg boszorkányra bukkant.

Egy nagy üstben fért éppen száritott gyíkok száját sárkányhabbal bájítással. S mormolt hozzá búvárbajos mondókat.

S a bus lovag leült egy mohos kőre. S szólt:

— Öreganyám, nagy bánatom van. Ha nem segítsz rajtam, elemész a bunak ferge.

S a vén banya felelte:

— Szerencséd, hogy öreganyádnak szóltítottál. Különbözik gyíkká változtál volna rögtön. No, mi bajod, segitlek rajtad, mert én vagyok a baj bábája, én vagyok a vasorru bába, aki híres szépsége miatt nem kevés országban, még tul az óperencán is.

S a lovag mondta bánatosan:

— Vár engemet szerelmesem. Folytonforgó várbán lakik, kakaslábon forgó várbán. S ő elérhetetlen. S nevetett a vén boszorkány.

— Látszik, hogy még fiatal vagy. Hát megmondom neked, hogy mit csinálj. Először is: van-e pénzöd?

— Pénzem, az nincsen — mondta a lovag busan.

— Hát hogy indulhattál így neki a világnak, te ártatlan ember, te? — álmélkodott a vén boszorkány.

— Mihez akarsz te kezdeni pénz nélkül, te bamba? És ha már magadnak nincsen eszed, hát legalább jó szüleid, azok gondolhattak volna arra, hogy így nem engedhetnek vil-

laga! Vagy talán nem élnek már a szüleid?

— De... — mondta a lovag. — Édesanyám azt mondta, minek tőmni azt a sok hitvány papirosot a táskába. Idegen országokban ugyszem ér az semmit. Hanem két tarisznyát akasztott a nyergemre, jobbfelől egyet, tele arannyal és balfelől egyet, tele gyémántal. Azt mondta, hogy azért mindenütt kaphatok enivalót.

— Egy tarisznya arany! Egy tarisznya gyémánt! Hisz akkor minden rendebem van!... Édes fiam, seiss csak vissza ahhoz a várhoz, aztán végy elő egy aranyat, célozd meg azzal jól a kakaslábat és a forgó vár megáll és te bemehetsz ő hozzá.

S a lovag visszaindult a vár felé. A törpe gyorsan simogatóva fél-singhosszu ósz szakállát:

— Hiába kóborogsz itt, mint egy kutya! Ide ugyan be nem jutsz. Jobb, ha másfél méssz. Kár lopni az időt.

— Van meg ebből több is, fiatal ember!

— Van egy tarisznyával, — felelte szerényen a lovag. — És van egy tarisznya gyémántom is.

— Ugy! Kegyeskedjék akkor várni, hercegem. Csak egy pillanatnyi türelemért eszedem, rögtön itt leszek.

S szaladt be a törpe a várba.

— Te, Valeszka... — mondta lihegre a sietéstől. — Itt van egy pall... Nézd, milyen jó, békebeli huszmárkás arany... Van neki egy tarisznyával. S egy tarisznya briliánus, Te... Beküldöm, viselkedj okosan, ne közönségeskedjél, hallod? Ez egy finom ember. Te... Hisz különben tudod, hogyan kell ápolni a gyereket.

— Bizd csak rám, öregem, — mondta a tündérkirálynő.

A törpe pedig szaladt le a lépésőn, kitárta a nagy kaput s mély meghalással mondta:

— Kegyeskedjél felfaradni.

S a lovagot tárt karokkal, szerelmesen fogadta a legszebb nő, kiröl azt hitte az előbb, hogy elérhetetlen. Lám, milyen igaza volt az édesanyjának, hogy a tarisznya aranyat és a tarisznya gyémántot a nyergem mellé akasztotta. Mert bizony, ilyen tarisznyák nélkül nagyon bajos tündérkirálynők közelbe jutni.

IRTA: Badál Ede

Sok-sok év előtt valamikor élt egy király, a ki oly sokat adott az új ruhákra, hogy minden pénzét ruhákra költé, csak hogy minél pompásabb legyen.

Egyzer két eszó jött a királyi palotába; takácsoknak adták ki magukat s azt mondták, hogy ők a képzelhető leggönyörűbb szövöketek tudják szöni. Ezekből a szövöketekből olyan csodálatos ruhákat lehet varrni, hogy azokban minden oly ember előtt láthatatlan lesz, a ki hivatalának nem tud megfelelni, vagy irtozatosan ostoba.

— Ezek aztán pompás ruhák lennének! — gondola a király — ezekben meg tudhatom, hogy országomban kik nem valók be hivatalukba. Igen, okvetlenül megismerem azt a kelmet! — És a két eszó-nak sok pénzét adott, hogy munkájukat megkezdhesék.

Ezek fel is állítottak két szövö-zéket s ugy tettek, mintha dolgoznának; azonban semmi anyag sem volt a szövö-zékekben. Legfinomabb seelymet s legpompásabb aranyat kértek, de azt zsebekbe dugták s az úres szövö-zéteken dolgoztak késő éjjel.

— Mégis szeretném tudni, már mennyire vannak! — gondolta a király. Az mégis szegyet fütött a fejébe, hogy miként lehet az, hogy azt a ruhát csak az nem látja, a ki ostoba vagy nem való hivatalába. Noha azt vélte, hogy ő neki nincsen mitől tartania, de azért mégis előbb más valakit akart küldeni, a ki a takácsok dolga után nézzen.

— Az én öreg, becsületlen miniszteremet küldöm hozzájuk! — Ög jobban meg tudja itélni, milyen az a szövö, neki van esze s hivatalának a legjobban megfelel.

A jó öreg miniszter bement a

terembe, a hol a két takács az úres szövö-zéteken dolgozott. — Istenem! Istenem! — kiáltott az öreg s megjobban kinyitotta a szemét, de semmi sem látott, mert nem is volt ott semmi. — Hát ostoba volnék! Azt sohasem hittem, de ez nem is szabad senkinek sem megtudnia. Nem felelnék meg hivatalomnak! Nem, nem! azt nem mondhatom, hogy nem látom a szövöketet.

— Oh, nagyon cianus, pompás! — felelt az öreg szemüvegén át pislogva. — Minő gyönyörű minta, és azok a színek! Igen, megmondom a királynak, hogy nekem nagyon tetszik.

— Ennek örülünk! — mondák a takácsok s egyben meg is nevezték a színeket és megmagyarázták a mintát. Az öreg miniszter jól figyelt, hogy mindezt megjegyezhesse s az-után elmondhassa a királynak. Ez is mondta.

A király később egy másik államférfiut küldött, hogy a takácsok munkáját megnézze. Ő is ugy járt, mint a miniszter; nézett, nézett, de minthogy semmi sem volt a szövö-zéteken, nem is látott semmit.

— Ostoba nem vagyok! — gondolta magában; — akkor hát nem vagyok jó hivatalomba való. De ezt nem szabad senkinek sem megtudnia. Azért hát dicsérte a szövöketet, a mit nem látott s ő is nagyon kiemelte a szép színeket s a pompás mintát. — Igen — mondta a királynak — valóban remek szövöket!

A városban mindenki csak a pompás szövöketről beszélt.

Most már a király is akarta a szövöketet látni és pedig mig munkában van, Válogatot férfiak kísérésében ment a két ravasz takács-hoz, a kik teljes erejükkel dolgoztak.

— Nem gyönyörű ez? — szölkék az államférfiak. — Nézzé. Felséged, minő színek, milyen minta! — S aztán az úres szövö-zékre mutatják, mert mindegyik azt hitte, hogy csak ő nem látja, de a többi látja.

— Hogyan, — gondola a király — csak én nem látom? Hisz ez borzasztó! Ostoba vagyok! Nema vagyok királynak való. Ez volna a legborzassabb, a mi velem történhetnék. — Oh! valóban szép! — szólt s elégedetten intett. Az egész kisérlet nézte, nézte, de nem lelt okosabb, ezek is csak azt mondták, mit a király; — Oh, valóban szép! — s azt javasolták a királynak, hogy majd az új pompás ruhát először a legközelebbi körmenetre vegye magárára. — Nagyszerű! — szölké szájára a dicséret; mindenki igazán örvendeni látszott, s a király a ravasz takácsoknak "udvari takács" címet adott.

A körmenetet megelőző egész éjjel fenn voltak a takácsok s tizenhat gyertyát gyújtottak meg. Mindenki meggyőződhetett arról, hogy ugyan csak megfeszítettek minden erejüket, hogy a király öltözett elkészíthessék. Ugy tettek, mintha a legközelebbi körmenetre vegye magárára. — Nagyszerű! — szölké szájára a dicséret; mindenki igazán örvendeni látszott, s a király a ravasz takácsoknak "udvari takács" címet adott.

Igy ment a király nagy méltósággal a pompás menyeczet alatt s az emberek mind esodalkozva megszalkták a király pártalan új öltözékét. Senki sem szeretne volna, ha más észreveszi, hogy ő semmit sem lát, mert akkor azt bizonyította volna, hogy vagy ostoba vagy hogy nem való a hivatalába.

— De hisz nincsen rajta semmi! — kiáltott végre egy kis gyermek.

— Istenem! hallgály csak az ártatlan gyermek szavát! — szölké az atyja s az emberek egymásnak sugdosták, hogy mit mondtott a gyermek.

— De hisz semmi sincs rajta! — kiáltott végre az egész nép. Ez bántotta a királyt, mert ugy látzott, hogy csakugyan igazuk van s azt gondolta, legjobb volna az utcaórá fölvéni. De a kamarások még merevebben lépkedtek s ugy tettek, mintha csakugyan vívmének valamin.

KIS LANYOKNAK KIS FIUKNAK

A király új ruhája

Sok-sok év előtt valamikor élt egy király, a ki oly sokat adott az új ruhákra, hogy minden pénzét ruhákra költé, csak hogy minél pompásabb legyen.

Egyzer két eszó jött a királyi palotába; takácsoknak adták ki magukat s azt mondták, hogy ők a képzelhető leggönyörűbb szövöketek tudják szöni. Ezekből a szövöketekből olyan csodálatos ruhákat lehet varrni, hogy azokban minden oly ember előtt láthatatlan lesz, a ki hivatalának nem tud megfelelni, vagy irtozatosan ostoba.

— Ezek aztán pompás ruhák lennének! — gondola a király — ezekben meg tudhatom, hogy országomban kik nem valók be hivatalukba. Igen, okvetlenül megismerem azt a kelmet! — És a két eszó-nak sok pénzét adott, hogy munkájukat megkezdhesék.

Ezek fel is állítottak két szövö-zéket s ugy tettek, mintha dolgoznának; azonban semmi anyag sem volt a szövö-zékekben. Legfinomabb seelymet s legpompásabb aranyat kértek, de azt zsebekbe dugták s az úres szövö-zéteken dolgoztak késő éjjel.

— Mégis szeretném tudni, már mennyire vannak! — gondolta a király. Az mégis szegyet fütött a fejébe, hogy miként lehet az, hogy azt a ruhát csak az nem látja, a ki ostoba vagy nem való hivatalába. Noha azt vélte, hogy ő neki nincsen mitől tartania, de azért mégis előbb más valakit akart küldeni, a ki a takácsok dolga után nézzen.

— Az én öreg, becsületlen miniszteremet küldöm hozzájuk! — Ög jobban meg tudja itélni, milyen az a szövö, neki van esze s hivatalának a legjobban megfelel.

A jó öreg miniszter bement a terembe, a hol a két takács az úres szövö-zéteken dolgozott. — Istenem! Istenem! — kiáltott az öreg s megjobban kinyitotta a szemét, de semmi sem látott, mert nem is volt ott semmi. — Hát ostoba volnék! Azt sohasem hittem, de ez nem is szabad senkinek sem megtudnia. Nem felelnék meg hivatalomnak! Nem, nem! azt nem mondhatom, hogy nem látom a szövöketet.

— Oh, nagyon cianus, pompás! — felelt az öreg szemüvegén át pislogva. — Minő gyönyörű minta, és azok a színek! Igen, megmondom a királynak, hogy nekem nagyon tetszik.

— Ennek örülünk! — mondák a takácsok s egyben meg is nevezték a színeket és megmagyarázták a mintát. Az öreg miniszter jól figyelt, hogy mindezt megjegyezhesse s az-után elmondhassa a királynak. Ez is mondta.

A király később egy másik államférfiut küldött, hogy a takácsok munkáját megnézze. Ő is ugy járt, mint a miniszter; nézett, nézett, de minthogy semmi sem volt a szövö-zéteken, nem is látott semmit.

— Ostoba nem vagyok! — gondolta magában; — akkor hát nem vagyok jó hivatalomba való. De ezt nem szabad senkinek sem megtudnia. Azért hát dicsérte a szövöketet, a mit nem látott s ő is nagyon kiemelte a szép színeket s a pompás mintát. — Igen — mondta a királynak — valóban remek szövöket!

A városban mindenki csak a pompás szövöketről beszélt.

Most már a király is akarta a szövöketet látni és pedig mig munkában van, Válogatot férfiak kísérésében ment a két ravasz takács-hoz, a kik teljes erejükkel dolgoztak.

— Nem gyönyörű ez? — szölkék az államférfiak. — Nézzé. Felséged, minő színek, milyen minta! — S aztán az úres szövö-zékre mutatják, mert mindegyik azt hitte, hogy csak ő nem látja, de a többi látja.

— Hogyan, — gondola a király — csak én nem látom? Hisz ez borzasztó! Ostoba vagyok! Nema vagyok királynak való. Ez volna a legborzassabb, a mi velem történhetnék. — Oh! valóban szép! — szólt s elégedetten intett. Az egész kisérlet nézte, nézte, de nem lelt okosabb, ezek is csak azt mondták, mit a király; — Oh, valóban szép! — s azt javasolták a királynak, hogy majd az új pompás ruhát először a legközelebbi körmenetre vegye magárára. — Nagyszerű! — szölké szájára a dicséret; mindenki igazán örvendeni látszott, s a király a ravasz takácsoknak "udvari takács" címet adott.

A körmenetet megelőző egész éjjel fenn voltak a takácsok s tizenhat gyertyát gyújtottak meg. Mindenki meggyőződhetett arról, hogy ugyan csak megfeszítettek minden erejüket, hogy a király öltözett elkészíthessék. Ugy tettek, mintha a legközelebbi körmenetre vegye magárára. — Nagyszerű! — szölké szájára a dicséret; mindenki igazán örvendeni látszott, s a király a ravasz takácsoknak "udvari takács" címet adott.

Igy ment a király nagy méltósággal a pompás menyeczet alatt s az emberek mind esodalkozva megszalkták a király pártalan új öltözékét. Senki sem szeretne volna, ha más észreveszi, hogy ő semmit sem lát, mert akkor azt bizonyította volna, hogy vagy ostoba vagy hogy nem való a hivatalába.

— De hisz nincsen rajta semmi! — kiáltott végre egy kis gyermek.

— Istenem! hallgály csak az ártatlan gyermek szavát! — szölké az atyja s az emberek egymásnak sugdosták, hogy mit mondtott a gyermek.

— De hisz semmi sincs rajta! — kiáltott végre az egész nép. Ez bántotta a királyt, mert ugy látzott, hogy csakugyan igazuk van s azt gondolta, legjobb volna az utcaórá fölvéni. De a kamarások még merevebben lépkedtek s ugy tettek, mintha csakugyan vívmének valamin.

A SZERENCSEFIAK

Egyszer egy apa maga elé hívta három fiát; a legidősebbnek adott egy kakast, a középsőnek egy kacsát, a legkisebbnek egy macskát.

— Ög vagytok már — ugymond — s még halálom előtt akarok rólatok gondoskodni. Pénzem nincsen s amit nektek most adtam, az sem sokat ér; de minden attól függ, hogyan használjátok fel; keressetek csak olyan országot, ahol ezeket még nem ismerik s szerencsések lesztek.

Az apa halála után a legidősebb a kakkassal elvándorolt, de ahová jutott, ott már ismerték. Végre mégis egy szigetre került, ahol a kacsakast nem ismerték. "Nézzétek, — szölké az emberek — milyen büszke állat; fején vörös korona van s lábán sarkantyuja, mint valami lovagnak; éjjenként bizonyos időközökben háromszor szölké benteket s amidőn utószor kiált, a nap csakhamar felkel." Az embereknek nagyon tetszett, egész éjjel nem aludtak s hallották, hogy két néz és hat órákor hangosan kukorékol a kakas. Kérdezték, hogy a kakas nem eladó-e s mi az ára? A fiú azt mondta, hogy odaadja anyai aranytét, amenyit egy számar elbir. Az emberek oleónak találták az árt egy ilyen nagyszerű állatért s szivesen megadták neki. Amint késésével hazament, testvérei csak elbámultak ezen a dolgon s a középső fiú így szölké: "Most már én is utra kelek, hadd lássam, hogy az én kaszám is be-yág-e!

Az országba a kilátások nem voltak kedvezők, mert bármerre ment, mindenütt parasztsokkal találkozott, akiknek vállán kassa volt. Végre ő is egy szigetre jutott, ahol az emberek még nem ismerték a kacsát. Itt, ha a gabona megérett, akkor ágyukat vittek ki a földekre

Most a legifjabb is szerencsét akart próbálni macskájával. Hamen mindenféle talált macskákat s már azt hitte, hogy hiába kergete a szerencsét. Végre egy szigetre jutott, ahol szerencsére még nem ismerték a macskát. Az egerek annyira elszaporodtak és elhaltal-masodtak, hogy az asztaolokon táncoltak. A nép járgotott, s a király maga sem tudta magát várdában ellenük megvédeni. A macska

pompásan mulatoit az egerekkel és számtalan elpusztított. Végre nagyon is belemelegedett a munkába, szomjas lett, megáldott, felemelte a fejét s elkezdte: Miau! Miau!

A király és egész népe, amint a kiáltást hallották, megijedtek s félelmükben a királyi palotába futottak. A király tanácsot tartott, hogy mitévők legyenek; végre abban álapodtak meg, hogy követet küldjenek a macskához s felszölké-jék, hogy távozzék a várból. A tanácsosok így szölkétek: "Inkább nyomorgassanak bennünket az egerek, mintsem hogy életünket ilyen szörnyeknek kiszölgáltassuk." Egy nemes ifjunak kellett a macskához menni, megkérdeznit őt, vajjon jó szántából kész-e elhagyni a várat? A macska azonban csak annyit felelt: Miau! Miau! A nemes ifju ugy értette, mintha azt mondaná: Soha! Soha! s a királynak megvetette ezt az izenetet. "Akkor hát — mondák a tanácsosok — használjunk erőszakot!" Elölvonták az ágyukat s a várra tüzelték. A vár megglyulat s amint a tűz abba a terembe is behatolt, ahol a macska volt, ez az ablakon át szerencsésen megmenekült; de az ostromlók nem hagyták addig abba munkájukat, mig az egész várat romba nem döntöttek.



Kovácsné halála

KOVÁCSNÉ, akit az egész Krisztinában csak a szép Kovácsnéként hívtak, sápadtan, tehetetlenül, haldokolva feküdt az ágyán. Már reggel óta nem volt eszméletén és most már dél volt, forró dél és a májusi nap éppen a szomoru betegségebe küldte égő esőjait. Mintha búcsúzó nap lenne, a szép Kovácsné, a hódoló gavallér alázatával csókolt meg a kezét, mely átlátszó fehérben, mint finom porcellán, pihent a selyemtaraktól szelén. És ijedetten fehérré vált a szép Kovácsné arca is, mely még ibolyanyílkor is finom Watteau-portréhoz hasonlított, amit ívegszekrényben őriznek azok, akik szeretik a szépet.

Vajjon öt szeretett-e, vajjon az ő képét őrizték-e szívükben, mint rejtett drágasságot, hódoló szerelmesei? Oh, bizonyára sokan, reménytelenül szerelmes ifjú gavallérok, akik dobogó szívvel köszöntötték a templom előtt és alázatossággal néztek az egy-egy táncát a polgári körben. De ő, a büszke, a boldog bárkirálynő, csak agyának adta szerelmét királyi ajándékként, annak, aki most lehányta fejét, kétségbeesetten lőtt, az ágya mellett. Csak egyedül Kovácsnének ritte első és utolsó szerelmét, az ő felesége volt őt boldog fven át és most, a hatodik tavaszon itt fogja hagyni őt és elcsúszni a hegykőszirta virágos temetőbe, ahol esend van és bekesség és a jó pástör fehér szobra áll a kapu előtt.

Mindez így volt és mindez lázas, őrzítő gyorsasággal kergette egymást a férj gondolataiban. A déli esendben, melyet nem zavart más, csak az utóáról felszűrődő kocsirobbogás és egy-egy gépkocsi tülkölése. Kovácsné Imre egy pillanatra sem szűnt meg gondolkozni a felesége halálán ágya mellett. Emlékezete tiszter, huzszor végignyargalt már életükön. Az öt boldog, esőkos éven...

Es a hatodikon is... A hatodikon

kon, amikor vége lett a boldogságnak, amikor egy jégvirágos téli reggel meghalt a szerelmük. A szerelmük? Oh nem; csak az övé, — ismerte be, hasadózó kebelével — még jobban meggyőződött az ágy előtt. Reszkető keze félve kereste meg az asszony kezét. Hideg volt az és megérezte rajta a verítéket. Egy csipkés zsebkező bujt meg a párnák szelén, azzal nagyon gyöngéden megtörölte. A kéz, mely egykor oly édesen tudott simogatni, nem érezte már azt.

Most félve, alázatossággal az arcába tekintett a haldokló. — Margit! — suttogta a nevért rimámkodó hangon. — Margit, halald a szavamot! — A nehéz lélegzet egy pillanatra megszűnt és a férfi remélt örömmel lesett egy szót a vértelen ajkakon. De csak mély sóhaj felelt a kérdésre, aztán újra folytatódott az a halk, fűrészelő hörgés, mely reggel óta az egyetlen hang, amit hall.

Es mintha csakugyan fűrészt éle vágta volna a szívét apró, véres darabokra. Érezte, mint hull szét a keblében minden újabb emlékezésre, mely e kegyetlen órákban maragcolta.

— Gazember vagyok, — suttogta félhangosan maga elé. — Becstelén, hitvány vagyok! Megesaltam, kijátszottam ezt az édes teremtést és most ver az Isten. Elveszi tőlem őt, aki az én édes, tiszta angyalom volt.

Már egészen összegörnyedt az ágy előtt. A forró homloka odafeküdt a paplan selymére és a keze újra megkereste azt a hidegülő kezét. — Emlékezett... Emlékezett a téli éjszakára, amit ujjongó szívvel, bódult aggyal fáncolt végig Veronével. Ez a fekete Vénusz, akiről egy Krisztinavárosi orvos ellenmondást nem tűrő hangon konstata, hogy mágneses erőt rejt a tekintetében, kedvét kapott rá és egy keringővel elszökte a feleségétől. És hiába volt annak kérés, követelő pillantása, hiába szép szó, sirás, — ő kedvese lett az asszonynak. Eleinte csak suttogták az emberek, mint pikáns titok, de néhány hét múlva már uton-útfélen beszéltek a viszonyukról. A büns szerelm egészen hatalmába kerítette és már ő sem tördült vele, ha tudják, ha mindenki tudja, hogy megcsalja az asszonyt. Minden szabad idejét a szeretőjével töltötte és a mikor a az első hívórágot árukták a templom előtt, kiszökött a Veroné paraszti villájába. És vissza sem jött a városba, csak akkor, amikor meghallotta, hogy a felesége beteg.

A szép Kovácsné akkor hajnalban köhögött először, amikor az ura

a fekete Vénusz habfehér keze föl hajolt búcsúzóra a bál után. Akkor még ő sem gondolt semmi bajra, de a tavasz gyilkos erővel oltotta tüdejébe a rettenetes kórt. Husvétkor reménytelen lett az állapota és most itt volt a vég, az utolsó órák dermesztő felelmével.

Olyan volt az egész néhány hétmínt egy rémületes álom. A kibékülések szomoru édesége után a drága életért való küzdelem iszonyatai következtek. Ha néha fellobbant valami kis remény, csakhamar tovafulya egy újabb lázroham; később azután már nem is szűnt meg egy pillanatra sem és a Kovácsné cserrepes ajakkal, forró, akadozó nyelvel suttogta az ura rimámkodó kérdéseire: — Nem haragszom, Imre... Megbocsátottam egész szívemből, ha mondom... —

Ezt százszor is el kellett mondania szegénynek, mert a férfi háborogó lelkiismerete új meg új bizonyítást kívánt. Három nap óta azonban elapadt az asszony szava és a csapadék hiába esengett meg egy utolsó édes szó után. Itt volt a vég és ez már az elválás napja lesz, megmondta este a doktor.

Odakint megcsendült a déli harangszó. A nap szerelmesen aranyozta be az egész interieur és a ragyogó glóriát font a haldokló homloka köré. Kovácsné csak akkor vette észre, amikor fölpillantott. Ljeden ugrott az ablakhoz és leeresztette a függönyt.

A háta mögött megszólalt egy siró hang: — Nagyságos ur, elmegyek az ebédért.

A férfi egy pillanatra értelmetlenül bámult rá és csak aztán felelt: — Persze... igen. Menjen csak, lelkem. De siessen!

Kiment a konyhába és becsukta a lány után az ajtót. — Mire visszaért az ágyhoz, a felesége lehunyt szemmel feküdt. A lélegzete lassabb lett és mélyebb. Kovácsné felni kezdett. — Most jön a halál! — dünnyögte fogvaogva. — Egy óra múlva itt lesz, vagy talán annyi sincs már hátra. Egy félóra csupán, vagy tíz perc mindössze... —

Kélelma pöfön-nöft. Hogy a lány elment, iszonyuan gyávanak, elhagyatottnak érezte magát. Minnek is engedte el a eselődöt? Hiszen úgy sem tud egy falatot sem lenyelni.

Egy percig arra gondolt, hogy kimegy a konyhába és ott várja meg, míg visszajön a lány. De aztán elszögyelte magát és erősen fölítte magában, hogy kitart az asszony utolsó lehelletéig. Ezzel tartozik neki. Hirtelen valami örült képze-

let azt hitette el vele, hogy tova hajolt búcsúzóra a bál után. Akkor még ő sem gondolt semmi bajra, de a tavasz gyilkos erővel oltotta tüdejébe a rettenetes kórt. Husvétkor reménytelen lett az állapota és most itt volt a vég, az utolsó órák dermesztő felelmével.

Olyan volt az egész néhány hétmínt egy rémületes álom. A kibékülések szomoru édesége után a drága életért való küzdelem iszonyatai következtek. Ha néha fellobbant valami kis remény, csakhamar tovafulya egy újabb lázroham; később azután már nem is szűnt meg egy pillanatra sem és a Kovácsné cserrepes ajakkal, forró, akadozó nyelvel suttogta az ura rimámkodó kérdéseire: — Nem haragszom, Imre... Megbocsátottam egész szívemből, ha mondom... —

Ezt százszor is el kellett mondania szegénynek, mert a férfi háborogó lelkiismerete új meg új bizonyítást kívánt. Három nap óta azonban elapadt az asszony szava és a csapadék hiába esengett meg egy utolsó édes szó után. Itt volt a vég és ez már az elválás napja lesz, megmondta este a doktor.

Odakint megcsendült a déli harangszó. A nap szerelmesen aranyozta be az egész interieur és a ragyogó glóriát font a haldokló homloka köré. Kovácsné csak akkor vette észre, amikor fölpillantott. Ljeden ugrott az ablakhoz és leeresztette a függönyt.

A háta mögött megszólalt egy siró hang: — Nagyságos ur, elmegyek az ebédért.

A férfi egy pillanatra értelmetlenül bámult rá és csak aztán felelt: — Persze... igen. Menjen csak, lelkem. De siessen!

Kiment a konyhába és becsukta a lány után az ajtót. — Mire visszaért az ágyhoz, a felesége lehunyt szemmel feküdt. A lélegzete lassabb lett és mélyebb. Kovácsné felni kezdett. — Most jön a halál! — dünnyögte fogvaogva. — Egy óra múlva itt lesz, vagy talán annyi sincs már hátra. Egy félóra csupán, vagy tíz perc mindössze... —

Kélelma pöfön-nöft. Hogy a lány elment, iszonyuan gyávanak, elhagyatottnak érezte magát. Minnek is engedte el a eselődöt? Hiszen úgy sem tud egy falatot sem lenyelni.

Egy percig arra gondolt, hogy kimegy a konyhába és ott várja meg, míg visszajön a lány. De aztán elszögyelte magát és erősen fölítte magában, hogy kitart az asszony utolsó lehelletéig. Ezzel tartozik neki. Hirtelen valami örült képze-

PÉNZKÜLDES
Magyarországra
Koronákban és Kézpénz-Dollárookban.
BETÉTEK
Hajójegyek minden vonalra
KISS EMIL
BANK
133 SECOND AVE
NEW YORK

A SZERELEM ÁRA

Mibe kerül az igazi szerelem. — Az igazi szerelem kerül legtöbbbe a világon. — Aki nem hiszi, nézzen bele a saját lelkébe. — Antonius és Kleopatra. — Ádám és Éva. — János és Ilonka.



ZEMBEREK a legkülönbözőbb dolgokra szoktak ráfogni, hogy világban a legtöbbbe kerülnek, mondották már a háborúra, mondották már a yachttolás sportjára, mondják legújabbban az Egyesült Államoknál a holdvilág fénye mellett készült snapszra.

Nem áll. A világon a legtöbbbe a szerelem kerül.

Mindenki nézzen bele a saját lelkébe és aztán tegyen róla vallomást, igazat mondunk-e, vagy sem. Minden ember számára a legdrágább mulatság a szerelem — hogy a házasságról ne is szóljunk.

Vessünk a történelemre egy pillantást — mint a tanárok szokták mondani.

Itt van Ádámnak és Évának az esete. Ádám, szegény, a legnagyobb természetű ember volt, míg Éva meg nem jelent a láthatáron. A nap addig Ádám számára gyönyörűen süttött, a madarak csak neki énekeltek és eszébe se jutott, hogy rosszat is lehet csinálni. Megjelent azonban az első asszony és ezzel megjelent először az ördög. Ádám annak előtte nem is sejtette, mi a kísértés, nem kísértette az ártatlant összes légió lehettek, felvonultatta a nő szépséget és furfangot. Es Antonius elvesztette a háborút, még mielőtt belekezdett volna.

Igaz, hogy itt Cleopatra is ráfizet az ügyre valamelyest. Anynyira beleszeretett az áldozatba, hogy kigyót dugott — ősi egyiptomi szokás szerint — a keblébe és ugy emészetté el magát.

Es felsorolhatnánk még rengeteg Ennyibe került Ádám apáknak a szerelem. Mibe került Évának? Semmibe. Éva, hogy úgy mondjuk, jól jött ki az egészéből. Éva addig csak egy férfinek mutogatta a bájait, azontul többnek. Es van-e nagyobb gyönyörűség egy nő számára?

Itt van Sámson esete. Sámson derék, jóra való fiu volt mindaddig, míg össze nem akadt Delilával. Összeakadt vele és a sorsa elintéződött. Elintéződött annyira, hogy jobban már nem is lehet. Összerombolt e miatt a nő miatt egy teljesen jó templomot, kénytelen volt a gyönyörű hajától megválni, kénytelen volt összeveszni a barátaival és végül is: taposmalomba került — egy nő miatt, aki nem is volt a felesége. Különben, ha a felesége lett volna Delia, akkor is a taposó malomba került volna.

Hát ki fizet rá a szerelemre? A nő?

Itt van Antonius és Kleopatra, e népszerű szerelmespár, akiket az öreg Shakespeare Vilmos olyan jól megírt.

Antoniusnak is a legjobb dolga volt a világon, amíg Egyiptom uralkodójával, a szép Kleopatrával meg nem ismerkedett. Hadvezér volt, a katonái imádták, volt sok kocsija, lova, szép fegyverzete, volt pedig mindenkéftel beszélt. Mi lett mindebből Egyiptomban, a piramisoknak és szerelmi fortélyoknak házában? Cleopatra elgyengítette az erős hadvezért, elszedte tőle mindent, ami elszedhető volt, a nagyszerű hadvezér ellen felvonultott egy sokkal erősebb és biztosabb hadsereget, mint a rómaiak összes légió lehettek, felvonultatta a nő szépséget és furfangot. Es Antonius elvesztette a háborút, még mielőtt belekezdett volna.

Igaz, hogy itt Cleopatra is ráfizet az ügyre valamelyest. Anynyira beleszeretett az áldozatba, hogy kigyót dugott — ősi egyiptomi szokás szerint — a keblébe és ugy emészetté el magát.

Es felsorolhatnánk még rengeteg Ennyibe került Ádám apáknak a szerelem. Mibe került Évának? Semmibe. Éva, hogy úgy mondjuk, jól jött ki az egészéből. Éva addig csak egy férfinek mutogatta a bájait, azontul többnek. Es van-e nagyobb gyönyörűség egy nő számára?

Mindennapos eseteket, számtalan. Az újságok napról-napra tele vannak a legkülönbözőbb történelmekkel, amikből mind kiviláglik hogy semminek sincs nagyobb ára, mint a szerelemnek. Hol az egyik fél, hol a másik fél, hol mindkettő fél iszonyu árat fizet azért az élvezetért, amit a szerelem nyújt.

Gondoljunk csak meg: nem nagy ár-e azért a kis darab papirosért, amit házassági engedélynek neveznek, az a sok-sok esztendő, amit emberek egymás mellett eltöltenek, sokszor kintlódva, sokszor nem is szerelve egymást, sokszor gyűlölet és utálat közepette, megskokásból, félelemből, a botrány kerülésének okából?

Iszonyu ár ez. De János és Ilonka, mikor tavasz van és fent süt a hold és ők kint járnak a patak partján, andalogva és egymás vállára hajlítják fejüket és átölelik egymás derekát és egymás szemébe néznek, amiben a csillogó végtelenség ragyog: hogyan is várhatjuk tőlük, hogy józanok legyenek és az elkövetkező jövőre gondoljanak?

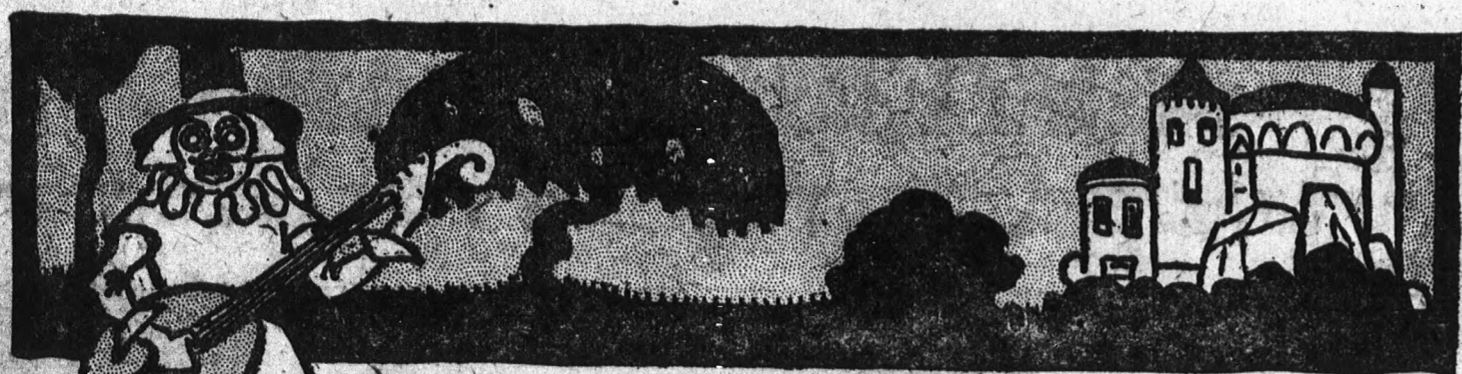
A szerelem az élet. Es az élet áldozatokkal jár. A világ, sajnos, már így van berendezve. Othello érezte a végzetét a szerelemnek. Othello tudta, ez meg fogja őt ölni. Es éppen a darab kello közepén azt mondja Desdemónának: "When I love thee not, chaos is come again."

Kaosz támad újra a világra, ha eljön az az idő, hogy már nem szeretlek. Mert Othello a világ közepének tartja magát: és annak tartja magát minden ember. Az ő szenvedélyénél, az ő számára nincsen nagyobb szenvedély a világon. Es azután a kijozanodás hideg talentával kell megfizetni a felébre-

és a fajtentartás ösztöne, az a szerelem. S szerelmének árán az ember minden egyebet képes odadobni, de minden más együttvéve nem ér fel a szerelemmel, ami nélkül nincsen élet. Ádám elszédült, mikor lóva aludtát meglátta. Es utána férfiember úgy szédült el minden perében a világon. Es tudják, sokszor, érzik, a pusztulás felé rohannak, mégis elszédülnek. Mert elszédülni, ah, mi érzés és van-e egyszerűbb érzés, mint ennek a szédületnek a pazar árat megfizetni, még ha utána a kaosz következik is?

ÖRÖM
ha az éhaznak hirt hallanak amerikai rokonaitól, de **KÉTSZERES ÖRÖM** ha az amerikai rokonok pénzségiágot is küldenek.
AZ AMERICAN UNION BANK LEGOLCSÓBBAN ÉS LEGGYORSABBAN UTALJA ÁT A PÉNZT MAGYARORSZÁG B Á R M E L Y HÁSZÁBÁ.
KÖZJEGYZŐT ÜGYEK pontos és lelkiismeretes elintézése.
HAJÓJEGYEK a legjobb vonalakra eredeti áron.
FELVILÁGOSÍTÁST ÉS TANÁCSOT INGYEN ADUNK.
AMERICAN UNION BANK
Németh János, elnök.
Főtelek: 10 East 22nd Street a Bankpalotában.
Fiók: 1697 Second Avenue Corner 83rd Street NEW YORK.





AZ ASSZONY.

Írta:
Zsigray-Serák Julia

KERESZTÜLMENTEM a kerten, a sárka homokos udvaron, a terrász előtt szokókat hánnya szét ezüstugarait, fölmentem a lépcsőn és beléptem a hallba. A nagy üvegfalon a redőny le volt húzva, lila homály busongott. Csend volt. Vártam egy kissé. Aztán a házi telefonhoz mentem. Fölszengettem az emeletre. A szobalány futva jött le.

— Nines lithon senki? Csudálkozva nézett rám.
— Nines senki.
— A nagyságos asszony?
— Elutazott.
— El? Hová?
— Pestre. Hát nem tetszik tudni?
— Nem. Mit kellene tudnom?
— Szent Isten! Hát semmit sem tetszik tudni?
— Ugy látszik, semmit sem.
— Mondjon már végre valamit.
— Gyilkosság történt.
— Itt?
— Igen, itt.
— Ki, hogyan, mikor?
— Három napja. A szakács agyonlőtte Péter urat.
— Istenem! És meghalt?
— Meg az.
— És a szakács?
— Aztán magára lőtt!
— És?
— Meghalt.
— Hogyan történt? Miért?
— Ha tudnám én azt, kérem. Ugy jött, mint a nyári zápor. Csend volt, nyugalom. A szakács bolond fráter volt mindig, ha rájött az órája, nem is beszélt velünk, de hát most mégsem tudom, mi volt vele.
— Péter miért volt itt?
— A nagyságos asszony portraitját festette. Két hete volt itt. Milyen szép ember volt, kérem és milyen barátságos. A haja fekete, az a finom, fehér bőre, na és a szemel. Mikor reggelintek barackvirág-szirmjában sétált a kertben, olyan volt, mint egy kép. Otthonias volt itt nagyon, kérem, pedig most volt itt először. Tetszett ismerni?

— Igen, csinos ember volt. De miért ölte meg az a szerencsétlen? S a vizsgálat megindult már?
— Meg, de abbamaradt. A nagyságos asszonynak nagy a befolyása, aztán Péter ur híres ember volt. Elismerték mindent. A lapokban azt írták: véletlen szerencsétlenség. Hát szerencsétlenség, az igaz, de nem véletlen. Nagy borány lett volna, kérem, mert szereltem miatt volt az egész.

— Mit beszél?
— Szereltem miatt volt. Mert, azt tudom jól, én csak tudhatom, hogy a nagyságos asszony egy volt Péter urral. Nem volt abban semmi rossz, özvegyasszony ő és gazdag, tehát, amit akar. A szakács meg szerette a nagyságos asszonyt. Nagy bolond volt az, mikor annyit hozzávaló volt, még a lehetetlent akarta.

— Hogyan?
— Emlékszem rá, mikor hozzánk került. Két hete volt már nálunk, mikor egyszer a nagyságos asszony lejött a konyhába. Tessék elhinni, nem volt ő sohasem szép nő, csak jó formája volt. Rózsaszín ruhában volt, mintha ma is látnám, valami különös parfümöt használt, a szakács épp a sült mártását készítet-

te, csak rábámult a nagyságos asszonyra, csak bámult.

— Várjon csak! Milyen ember volt ez a szakács?
— Jóképű. Szőke, olyan hamvas sváb, de bolond volt kérem, tessék elhinni. Hát mondom, csak bámult a nagyságos asszonyra s attól kezdve folyton leselkedett utána. Ha a kertben sétált, ha néha lement a hátsó udvarba, ha lövögött, bárhol volt a nagyságos asszony, mint az árnyék osont utána a szakács. Mi nevéttük, kigunyoltuk, nem bánta. Két nagyon csinos konyhalány volt mellette, rájuk se fűtyült. A nagyságos asszony gyakran elment hazulról. Tetszik tudni, ő szabadon élt, olykor-olykor tavasszal vagy télen, ha nagy volt a hó és minden fehér lett, jött haza. Többnyire valamelyik barátjával; volt egy huszárszázas, egy zongoraművész, egy angolra is emlékszem, ez mindig a kutyákat tanította. Ilyenkor szánkóztak, vagy tavasszal csónakázak, bolondoztak, futkároztak a kertben, mint két gyerek, kérem, tessék elhinni. De az én asszonyom nem volt hü természetű, két-három hónap alatt meguntta őket és újra elutazott. Az emberei csak bámultak utána. Egyszer, emlékszem, tavaly volt ez, egy fiatal báró volt akkor itt, sétáltak a kertben, a konyhakert felé mentek, a szakács a kertészfiuval válogatta a gyöngy-spárgát. A nagyságos asszony megmutatta a bárónak:

— Nézze csak ezt az embert.
A báró jól végignézte.

— Derék fiu.
A szakács, mint egy macska, a háztetőn bámulta a nagyságos asszonyt. Olyan volt, mint a ház. A bolond! A nagyságos asszony vissza-nézett rá és nagyot nevetett. Egy hét múlva, mielőtt az asszony elhúldhette volna, elment a kis báró. Még sohasem láttam sírni, akkor sirt a nagyságos asszony. Este följegyeztette az összes lámpákat és magára adta a tengerkék estélyi ruháját. Ékszer rakott magára és virágot tűzött a hajába. A tükrörög ment és nézte magát.

— Maresa — mondta, — hát megcsunyvultam én, hát megöregedtem, mondj hát, nem vagyok olyan, mint azelőtt?
Azuán sirt és nevetett és zongorázott is.

— Küld be a szakácsot — mondta végre — mutassa meg a holnapi menüt.
En beküldtem a szakácsot. Sokáig volt bent és úgy jött ki, mint egy alvajáró: Mi nevetve fogadtuk, de ő ránk sem hederített, kiment a kertbe, holdtöltte volt, reggeliztünk ténfergett. Másnap reggelizott a nagyságos asszony, majdnem egy évig volt oda, fizetést a jószágigazgatótól kaptunk és semmi dolgom sem volt. A szakács néma volt, lefogyott és utált mindenkit. Most

két hete végre hazajött az asszonyom, vele jött Péter ur is. A személyzet a hallban fogadta. Ott volt a szakács is. Sápadt volt és reszelt. A nagyságos asszony mosolygva szállt le a kocsiról, mögötte Péter ur. Istenem, milyen szép ember volt az a szegény. Nem lehet azt elfelejteni. Mindenki sorra üdvözölte őket, csak a szakács nem, mikor a nagyságos asszony elé ért, sarkonfordult s kirohant a hallból.

— Ki ez a bolond? — kérdezte Péter ur.
A nagyságos asszony nem felelt, csak fölkaecagott élesen és édesen, mint egy kanári. Mikor segített neki az átöltözködésnél, velem nem igen beszélt, csak dudolt és mosolygott.

— Maresa, — mondta, mikor készen letünk, — holnap reggel és esteztal minden reggel nagyon sok két lilomot hozass föl a kertből. Ez az ur, aki velem jött, le fog festeni. A két ruhában, lilomok között.

— Igen, — mondtam én, — hát ez az ur csak festő?
Rám nézett és nagyon nevetett. Nem haragudott meg, tessék elhinni, bizalmas volt velem. Kimentem, a folyosón már várt a szakács. A karomba markolt és úgy kérdezte:

— Ki az az ember?
A szeme kerek volt és karikás. A szája cseresep, a keszeszőke haja szinte égnek meredt.

— Csak festő! — nevettem én és elfutottam. Ő ottmaradt, le-föl járkált asszonyom szobája előtt mint egy beteg kutya. Péter ur az első emeleten kapott három szobát. A szegény megboldogult nagyságos ur szobáit. A dolgozószobában festett, oda vittem föl mindnap a két lilomokat. A képet sohasem láttam, a festőállvány a falnak volt támasztva, én nem mertem megfordítani. A szakács ezek alatt a napok alatt úgy járt-kelt köztünk, mint egy örül. A konyhában csapkodta az edényeket, az ételeket elrontotta, két kis maesák agyonütött. Péter ur reggelintek sétált a kertben, ilyenkor a szakács bujdosott mögötte a fák között, mint a mozikópen a gyilkos. Bolond volt, kérem, ma is azt mondom, mit akart ő ha asszonyomtól? Jó asszony volt, jól fizetett, jó szót is adott. Ez elég. Szereltem! Mit akart a szakács az urak között. Nem igaz?

— De igaz, — bólintottam.
— Ma egy hete volt, mikor reggel mentem takarítani a festő ur szobájába, a szakácsot ott találtam. A festőállványt kifordította a falról. És nézte a megkezdett képet. Mikor meglátott, sokáig csak nézett rám. A szeme zavaros volt. Végre rekedten megszólalt:

— Maresa, csak festő ez az ur?
— Azt hiszem — nevettem én.
— Hát rosszul hiszi, — ordított rám és odarántott a képhez, — nézze meg, ha csak festő volna, nem

ilyen kép lenne ez a kép.
Kiabált, kérem, mint egy oroszlán s szinte habzott a szája. Hát megnéztem a képet. A nagyságos asszony két lilomok között. Ezért ordított a szakács. De hát mi köze neki ahhoz? Nem igaz?
— De igaz.
— Összetévesztette magát szegény megboldogult nagyságos urral. Aznap délután bement a városba, a kocsis, aki vitte, azt mondja, revolvert vitt. Korán hazajött és a konyhaablakból a verebekre lövöldözött. Másnap délelőtt lejött a konyhába a nagyságos asszony. Azt mondta, holnap ebédre vendégeket kap, a szakács ünneplési menüt készít. Az asszonyom sötét selyempingyolában volt. A szakács vörös karikás szeme forgott szinte, ahogy nézte. Mikor a nagyságos asszony kijött a konyhából, nevetni kezdett. Csuf, rettenetes, rekedt nevetéssel és megfogta az ecetes üveget s az üvegtálat, amibe az eperkremet keverte, teleöntötte ecettel. Én csak esodálkoztam, nem tett ő azelőtt ilyeneket, bolond ember volt mindig, de jó szakács. De azért még beadta délelben az ebédet és este a vacsorát. Este én bementem ágyazni a nagyságos asszony szobájába. Tetszik tudni, milyen az a szoba. Egy nagy gyöngyfüggönyvel két részre van osztva az egyik felén, földümon áll az ágy, a másik felében van a bouder. Én fönt voltam az ágynál, a párnákat ráztam, a nagyságos asszony, meg Péter ur a lámpa alatt ültek és beszélgettek. Már indultam kifelé, mikor nyitott a folyosó felől az ajtó. A szakács lépett be.

— Mit akart? — kérdezte a nagyságos asszony.
— A holnapi menüt jöttem megmutatni, kérem, — mondta a szakács és balkezeben odanyújtotta a menükártyát, a jobbát nem vette ki a zsebéből. — Asszonyom olvasni kezdte a menüt, Péter ur ugotn üldögélt a diványon. Milyen szép ember volt az, Istenem. A haja, a bőre, a finom, karcsu alakja. A szakács nézte Péter urat és elkezdett borzasztóan vigyorogni. A sárka arecya olyan volt, mint a halál. En tudtam, hogy valami rettenetes következik most, de meg sem bírtam mozdulni.

— Pulyka frikandóban — olvastam a menüről a nagyságos asszony.
Ebben a pillanatban a szakács előkapta a revolvert és Péter-urra lőtt. Az fölugrott, szétárta a karját és végigestett a földön, ruháján előbugyanta a vér. Majd a szakács a szívének fordította a revolvert, egy buta kis pukkamás és ő is elnyult. Péter ur mellé esett a szőnyegre. Hogy feküdtek egymás mellett! Az a szép, fényes feketehaju ur és ez a sárka-szőke sváb. Én csak álltam az ajtó mellett, reszkettem és nem bírtam mozdulni.

— És a nagyságos asszony?
— A nagyságos asszony? Egy percig némán állt a két férfi felett, majd lehajolt Péter urhoz és hosszúan megcsókolta a megmeleg száját. Talán csak már az élt rajta. Aztán a szakácsra nézett. Az még mindig a kezében szorította azt az alávaló kis revolvert. A nagyságos asszony az asztalra dobta a menükártyát és esettintett az újjával:

— Ki fogja holnap elkészíteni az ebédet?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

— Péter ur?

Akit az esküdtszék megdicsért gyilkosságáért

A "meg nem irt törvény" feljogosította, az esküdtek szerint, William E. Goetz seat pleasanti (Md.) lakost arra, hogy felesége elcsábítóját, Albert J. Byrd hadiveteránt agyonlője. — Byrd revolverrel a kezében közeledett Goetz felé, hogy lelője. — Azt akarta állítólag, hogy Goetzné megkapja a 100 ezer dollárt, amire az ura biztosítva volt.

MARYLAND államban nem egyszer hagyta már jóvá az esküdtszék az úgynevezett "un-written law"-t, a "meg nem irt törvényt" s hirdette ki a southern gentleman-ek azt az elvét, hogy az otthon szentsége s a hitves tisztasága minden törvényen felül áll. Ezt tette egy esküdtszék legutóbb William E. Goetz esetében is, akit nem hogy elmarasztalt volna, hanem felmentett, sőt meg is díszítte azért, hogy agyonlőtte Albert J. Byrdöt a világháború veteránját, a ki elcsábította a feleségét.



WILLIAM E. GOETZ



MRS. WILLIAM E. GOETZ

William E. Goetz tetjének nemesak az esküdtek, akik husz perc alatt felmentették s kezét megszorítva gratuláltak neki, voltak a helyesbí, de a városka egész lakossága. Pórfiak és nők egyaránt tápsoltak a verdikt hallatára, kikisérték a szabadlábba helyezték gyilkost az utcára, kezét fogták vele s kijelentették, hogy helyesen eszelekedett, amikor Byrd szívébe golyót röpített.

Seat Pleasant és környékének népe meg ma is Goetz esetét tárgyalja. Kévs esetben vezetett még asszonycsábítás olyan hirtelen tragédiára, mint ebben az esetben. Goetznét, aki tizennyolc éve esküdött örök hűséget az urának, a vonaton ismert meg a csinos, fiatal veterán. Az anya öt gyermekével Nashvilleből Washingtonba álykezett egy Pullman kocsiában. Albert J. Byrd az asszony mögött állt, nézegette és játszadozott az egyik gyerekkel, a hat éves Paulfiuval. Közben arra haladt a vonat cukrázsa a csokoládét kínált megvételre, Byrd vásárolt egy szelet csokoládét s odaadta Goetzné kis fiának. A gyerek hamarosan megette a csokoládét, de évs közben areát alaposan bemesztotta vele, a min aztán ugy Byrd, mint Mrs. Goetz jött nevetett.

A veterán vállalkozott arra, hogy a fiuskát a mesdóhoz viszi és megmossa az arcát. Amidőn visszatért, Byrd a fiuska anyja mellé állt s megindult a társalgás, aminek csakhamar az lett a vége, hogy bemutatkoztak és tudatták egymással lakásimüket is. A vonaton Roanoke, Va. közelében ismedkedtek meg s amikor Washingtonba értek, olyan jóbarátok lettek, hogy Byrd egy vagy két nap, múlva már látogatást is tett a Goetzék otthonában, ami a székvárostól vagy öt mérfölynyire volt.

Mint a vonaton, ezuttal is a fiuska segítségét juttott be Goetzék házába. Ott ügylett a ház körül, ahol a fiuska játszott, hozzálépett és avval vezettette magát a szülők elé. Mrs. Goetz és a férje a verandán üldögéltek. Byrd nyugodtan felvezette a kis Pault hozzájuk s mosolygva köszöntötte az anyát. Mrs. Goetz meglepődött a váratlan látogatáson, de pirulás nélkül felállt magát. Bemutatta a fiatal embert az urának, elmondva, hogy a vonaton együtt utaztak. Jót nevétték ismét a fiuska csokoládé-evésén. Byrd sokáig maradt, bár Goetz nem látta szívesen, bejelentette, hogy egy katonaiszt barátjánál lakik a közelben, csak egy közhajításn

Byrd ezután folytatta látogatásait. Felkereste Mrs. Goetz, akár otthon volt a férje, akár nem. Mivel Goetz-nek számvevő és adószakértői irodája volt, a legtöbbször nem volt otthon. Eleinte csak görbözött tiltakozott az ellen, hogy felesége fogadja a fiatalembert. E miatt bizony heves családi jelenetek következtek.

Mrs. Goetz ekkor már halálosan beleszeretett a csinos és fiatal Byrdbe s annyira meggyűlölte az urát, gyermekei édesapját, hogy őt izben is kést fogott rá, hogy leszurja. Byrd és Mrs. Goetz viszonyáról hamarosan pletykálni kezdtek a szomszédok. Persze a férj füllébe is eljutottak azok a hírek, amik a csábító és a felesége viszonyáról szóltak. Erre Goetz detektívet alkalmazott, hogy derítse ki, mi igaz a washingtoni magándetektív pár nap múlva már megtette jelentését. A régi, avult stórt mondotta el, azt, amelyben a férj kimegy az utcái ajtón s a csábító begyeg az udvarra. Megadta a detektív Byrd látogatásainak idejét és tartamát is. Közben Goetzné engedélyt kért a férjétől arra, hogy elutazhasson Nashvillibe, a szállóhelyükre meg látogtani a rokonokat. Goetz nem szívesen egyezett bele az utazási tervbe. Biztonság kedvéért Wattst is felhívta ugyanarra a vonatra, amelyre Mrs. Goetz felszállt. Erdekes dolgokat tapasztalt a detektív. Látta, hogy mihelyt Mrs. Goetz felszállt a vonatra, elébe sietett és megölelte, megcsókolta Byrd, aki nála számos évvel fiatalabb volt.

Ezt megtudva, válóperindításra szánta rá magát a megcsalt férj. A válóper A. H. Roberts vlt tennessee-i kormányzó az ügyvédje indította meg nevében. Közben Watts szerint Mrs. Goetz és Byrd galambnóra éltek Nashvilliben. Még az embereket is megbotránkoztatták csokoládésunkkal a parkok padjain. Eppen együtt sétáltak Nashvilliben az utcán, amidőn a hatóság embere átnyújtotta Mrs. Goetznek a válási megírdést. Egy kissé megdöbbenve a nem várt eseménytől,

Byrd ezután folytatta látogatásait. Felkereste Mrs. Goetz, akár otthon volt a férje, akár nem. Mivel Goetz-nek számvevő és adószakértői irodája volt, a legtöbbször nem volt otthon. Eleinte csak görbözött tiltakozott az ellen, hogy felesége fogadja a fiatalembert. E miatt bizony heves családi jelenetek következtek.

Mrs. Goetz ekkor már halálosan beleszeretett a csinos és fiatal Byrdbe s annyira meggyűlölte az urát, gyermekei édesapját, hogy őt izben is kést fogott rá, hogy leszurja. Byrd és Mrs. Goetz viszonyáról hamarosan pletykálni kezdtek a szomszédok. Persze a férj füllébe is eljutottak azok a hírek, amik a csábító és a felesége viszonyáról szóltak. Erre Goetz detektívet alkalmazott, hogy derítse ki, mi igaz a washingtoni magándetektív pár nap múlva már megtette jelentését. A régi, avult stórt mondotta el, azt, amelyben a férj kimegy az utcái ajtón s a csábító begyeg az udvarra. Megadta a detektív Byrd látogatásainak idejét és tartamát is. Közben Goetzné engedélyt kért a férjétől arra, hogy elutazhasson Nashvillibe, a szállóhelyükre meg látogtani a rokonokat. Goetz nem szívesen egyezett bele az utazási tervbe. Biztonság kedvéért Wattst is felhívta ugyanarra a vonatra, amelyre Mrs. Goetz felszállt. Erdekes dolgokat tapasztalt a detektív. Látta, hogy mihelyt Mrs. Goetz felszállt a vonatra, elébe sietett és megölelte, megcsókolta Byrd, aki nála számos évvel fiatalabb volt.

Ezt megtudva, válóperindításra szánta rá magát a megcsalt férj. A válóper A. H. Roberts vlt tennessee-i kormányzó az ügyvédje indította meg nevében. Közben Watts szerint Mrs. Goetz és Byrd galambnóra éltek Nashvilliben. Még az embereket is megbotránkoztatták csokoládésunkkal a parkok padjain. Eppen együtt sétáltak Nashvilliben az utcán, amidőn a hatóság embere átnyújtotta Mrs. Goetznek a válási megírdést. Egy kissé megdöbbenve a nem várt eseménytől,

a szerelmes pár a parkba sietett, hogy megbeszéljék a teendőket. Watts detektív a közelükben volt s látta, hogy mindketten felháborodva, dühösen tárgyalják a válóper ügyet s azon kezdtek törni mindjárt a fejüket, hogy miképpen álljanak bosszut a férjén. A tervezés alatt szó esett arról a 100,000 dollárról, amire Goetz biztosítva volt. Azt hangoztatták, hogy milyen nagy összeghez jutnának, ha Goetzet elténnék láb alól.

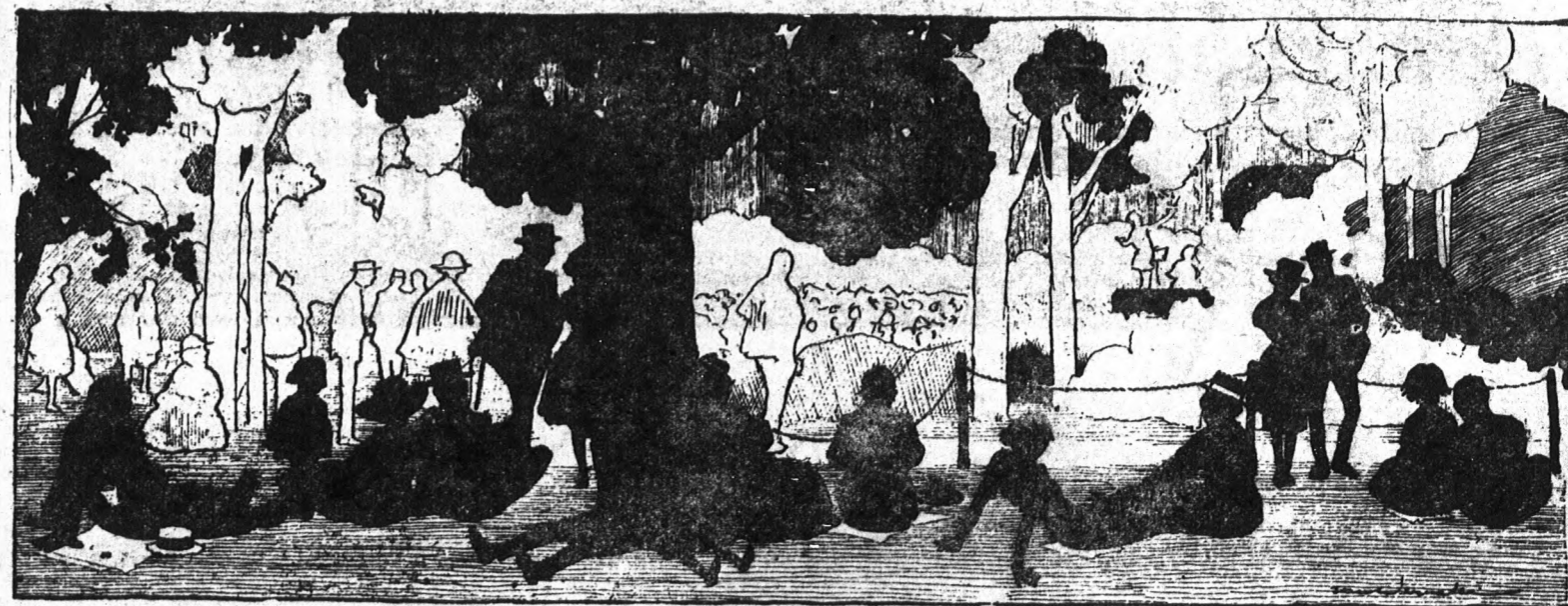
Byrd, amint Watts megállapította, azonnal vásárolt egy revolvert az egyik nashvillei vaskereskedésben s a vasutállomásra sietett. Washingtonba akart jegyet váltani, de nem volt elegendő pénze, emnélfogva eladta a revolvert, hogy jegyet vásárolhasson. Washingtonban felkereste egyik barátját s attól pénzt kölcsönzött. A pénzt szüretvéve, így szól a barátjához, John Merrill villamos kalauzhoz:

"Van egy ember kint Marylandban, aki válóperében engem nevezett meg, mint a felesége elcsábítóját, most megyek, vásárolok revolvert és agyonlövöm. Be van az élete 100,000 dollára biztosítva."

Byrd búcsút tett barátjától, bérutalva ugrott s Seat Pleasanti hátautatót. Megérkezve, azonnal Goetz otthonába sietett és bekopogtatott. Goetz unókahuga ment az ajtóhoz, de megrémült Byrd feldekartától, nem ereszlette át a védőügyvéd, kérte, hogy Goetzet mentse fel, hiszen csak otthona felülvizsgálta. A kihallgatások után megható beszédet tartott a védőügyvéd, kérte, hogy Goetzet mentse fel, hiszen csak otthona felülvizsgálta. A kihallgatások után megható beszédet tartott a védőügyvéd, kérte, hogy Goetzet mentse fel, hiszen csak otthona felülvizsgálta.

Hiába hangoztatta ezt Mrs. Goetz, a nashvillei bíró nem hitt neki és elválasztotta az urától. A koroner esküdtszék vizsgálata során Goetzet és a hűgát tanusékat beilltette a védő ügyvéd, bár mindenki tudta, hogy az esküdtek fel fogják menteni. Tanusékkba állt Watts detektív és Merrill, a villamos kalauz is. A kihallgatások után megható beszédet tartott a védőügyvéd, kérte, hogy Goetzet mentse fel, hiszen csak otthona felülvizsgálta. A kihallgatások után megható beszédet tartott a védőügyvéd, kérte, hogy Goetzet mentse fel, hiszen csak otthona felülvizsgálta.

Goetz a családjal ma is Seat Pleasanti él, a felesége meg Nashvilliben.



A NEMERE

Irta: Szabó Béla

A kovásznai síkhegyi üvöltve csattogtatta fogait a Nemere. A végtelen országútán ismeretlen, idegen melódákat zongtek a sürgönydrótok. A pusztán egy fűtőrézert a szél, mintha Háromszék fölött végítéletet akart volna tartani az Uristen.

Kolumbán Mózes házit megrezskettette a dermesztő vihar. A fehér házörzöbönnyitva húzta össze magát vackában, a léckerítés nyikorogott, nagyokat recsegett az épület előtt álló jegenye kétségbeesve birkozott a háromszéki orkánnal.

A petrolum lángja pislogva sárgalott a szobában. Néha följött, nagyot lobbant s a hallgató emberek megmozdultak helyükben. A vihar úgy megrázta a hátsókat, hogy az ajtó nagyot harsant a sarokban. A ház nepe összenyomult, ránczolt az asszonyra, aki ebben a pillanatban fölemelkedett az ágy mellől, kendőjét szorosabbra húzta a nyaka alatt s néhányszor megmozgatta a fejét, az állának nyugodt helyét csínlát a puha hárszobában. Alott és várt. Az ajtó nem nézett oda, hangosan mondta:

— Tán nem férsz meg a helyeden, asszony!...

Anikó csendesen válaszolt:

— Elmegyek...

— Az öreg székely nagyot nyelt.

— El?... Többet nem tartalak vissza... menj... de megakozlak, leány!...

Az asszony elfojtotta a könnyeit. Alig hallatszott a hangja:

— Édesapám, ne hibáztasson... el muszáj menni...

Kolumbán Mózes felhőrdült:

— Muszáj?... Az én vérem voltál, elfelejttem mindent... de most kitagadtak a nevemből!...

— Édesapám!

— Pusztulj a szemem előtt! Te rongy, te!...

Anikó kétségbeesve nézett föl. A két kezét előre nyújtotta.

— Nincs igaz, édesapám... Amikor betegségbe estem, nem mozdult el az ágyasábról... ő ápolott, ő gyógyított meg... Most meghal, ha nem tesszem a fejére a kezem... A György Káruj bicskaja a hátán jöve ki... pedig nem volt igaz!...

— Nincs!... s a csőrő!...

— Az uramé!... Ekliszöm, édesapám, hogy a Kárujé!...

— Hazudsz, te!... Te cudarl!...

— Nem hazudok, a szent Jézusra fogadom! Azt írja, ma neki látni muszáj engem, hanem vége, édesapám vége!...

A zokogását az öreg Kolumbán rövid kiáltása nyomta el. Megragadta leányát, a vállainál fogva megrázta, aztán kilökte az ajtón.

— Menj, te... s ha megcsaltál, pusztítsd el a Nemere a fáttyudal!... Tel!...

Anikó sikoltva vágódott ki az ajtón, a szülői ház beesapódott mögötte. Magára maradt a gyermekével. Az éles szél arcára fagyaszította a könnyeit. Kicsipete a kezét, átfújta a ruháján, fűtőrézre magához ölelte és vitte, vitte szágulda, rohanva halálra fáradtan, esontva fagyva, elakadt lélekzettel, vértelen arcával a város felé, ahol fehér daróc ágyában utolsó harcait vívta meg egy kórházi ápoló.

Az asszony megüvessedett szemekkel rohant a pusztán keresztil. A falu elmaradt mögötte, a régi ház, a tűz, az esti imádság még egy ideig kifehéredett az utolsó házak mentén, aztán elhanyatlott az alvó falu s Anikó belezuhan a viharzó éjszakába.

gett... A hallgatásban megropant a szekrény. András elhallgatott. Az asszony a földre nézett. Hosszu idő mult így el.

— András... az Isten szerelmére... én nem szeretem magat!...

— Igen jól tudom... Megjő idővel... de te többet nem melhetsz a faluba vissza. Az urad gyilkolt... otthon kibeszélték... utánad mutatnak... már a helyed itt van mellettem...

Könnyek lepték el Anikó arcát... Letérdelt az ágy mellé és sokáig föltartóztatlanul zokogott. Odakint elült a vihar, a nyitott ablakon át belopódzott a bomló gesztenye illata s a két ember reáfigyelt a kis város hangos életére.

A beteg megfogta Anikó kezét s az asszony lehajtott fejjel, már megbékülve, elesenededve és hívó alázatossággal sugta:

— Az Isten akarata...

Juliska találkozásai

Irta: Maándy Irén

CSENDESEDETT a falu. Csak pár elkésett tehénbőgés, malac-sivítás hallatszott. Erősen sötétedett.

Az Ur Angyalát az imént harangozták el.

Juliska kiereszkolta a fejét a szűk rács között és nézett fel az égre. A csillagokat várta.

Tizenhárom éves mult Szent Mihálykor — ahogy az anyja szokta mondani.

Haja, szőke volt, szeme akár a május égi. És elől a blúza kedvesen domborodni indult.

Csodálatos dolgokkal találkozott. Fekadó virágokkal, részeg méhekkel, hűtlen pillangókkal. Találkozott velük máskor is, de mintha — különös — most látna először. Még a házuk táját is más szemmel látta: apját, a nehézkezi napszámost, meg néjét, a Marit. Egy esorba tükör előtt fésülködött, amikor meglátta.

Odalopódzott a tükörhöz. — Ez volnék... döbönt meglepetten, a mint magával először találkozott.

A fák, az ut ezüstösen ragyogtak már. A tele hold jókedvűen gördült az égen. Az anyja letelepedett a ház elé a kis padra a szomszédasszony mellé. Valaki mögötte a földes kis szobában sietve öltözött.

Aha, a Mari... bólintott megértően. A napokban kileste. Akkor is így öltözött, kapkodva, sürgető türelmenséggel. Utána lopódzott a rizike bokrok mögött.

Egy legény várta Marit, Juliska jól ismerte. De most más volt, mint egyebkor. Magához rántotta a lányt és csókolt. Közben hörgő, libegő szavak szakadtak fel belőle. Te... 'drága... édes... ilyenek.

Juliska megdöbbenve nézte. Soh'sem látott ilyen. Majd hirtelen mélységes szégyennel elpirult. Még jobban, mint a mult héten, amikor a tanító a fúasztály elött leszdita.

Elődalgott. Vissza a szobába. Fázott egész testében. Behújt a csikós dunyhák közé.

Szereti... állapította meg. És lehuntya a szemét. S próbált tündüni tovább. Vagocott a foga.

Juliska akkor este találkozott először a szerelmmel.

Az asszonyok a padkán lassan beszélgettek.

Hirtelen lövés dördült el. Nyomában feljajduló sikoltás. A padkáról felugrottak.

— Valakit meglöttek... rebegte a szomszédasszony.

Ujra löttek. Utána háthoronzogató, bugyborekölő kiáltás. Mi történhetett... reszkettek mindannyian.

— Édesanyám... siránkozott Juliska az ablakban.

— Nézzük meg!...

— Várjanak... igyekezett utánuk Juliska.

— Felébredt a falu a szaladó emberrektől, a jajgató asszonyoktól. A hold fehér-lámpája világított. Szarelem.

— Ma is őt várhatta itt... amikor az Estván... Elhalgattak. Körülöttük sirtak. Az orvos rendelkezett.

— Hajaj, szegény legény, nem birta elveselni! — fohászodott egy ujra.

— Egészen bolond volt utóbb már!

— Nagyon szerette... lehelte valaki.

Juliska neki dült a mellette áll-dogáló fának. Viharzott benne minden: Apró kis találkozásai az utóbbi hónapokban... a meg nem értett vágyakozások... a jövő... Verejtékezett a homloka. Melykhát a szerelmét!... A Marié... a kit csókoltak, simogattak? Vagy ez a másik, aki hátulról, orozva küldi halálba kedvesét.

Felnegett az égre.

Megreszkedett. Úgy érezte, valamely szörnyű hatalommal került össze, amely néha csókol, — néha sújt. Szolgálja a halál és a neve az a fel nem fogható varázsige: Szarelem.

esavasor utánjárások révén, kaptam némi pénzt és ezzel aztán olyan árva voltam ismét, mint a hulló csillag. Közel tizenöt éve, hogy mindez történt, de azért-batározottan emlékszem, hogy amikor a pénz már a zsemben volt, ez volt az első gondolatom: hol is van itt a legközelebbi albargó?... Tudja ugy-e mi az az albargó?... Korcsma!... És az is tudja ugy-e, hogy a világ legzsenyesebb, legpocskább korszma Fiumében vannak!... Delelőtt kezdtem a Punte Franko környékén és éjszaka végeztem a Gomila sikátorában. Tavasz volt: odakint aludtam egy pusztá telken és amikor magamhoz tértem, négy-öt csirkelógó állt körülöttem és röbögtek rám, amint remegő kezemmel taktust ütöttem a halottak... a husz évi szakadatlan pálinka, miegyéb számolt le velem abban az órában. Aztán valakik jöttek, feltek egy tracszara és bevitték a kórházba, ahol Scapinelli orvos, ajkán bágyadt mosolylyal, az igazi olasz artisztika finomságával azt kérdezte a kísérőmtől:

— Tremoló?... Tremoló?

A delirium tremens, az alkohol-

TREMOLÓ

Irta: Cholnoky László

FIGYELJE MEG, hogy élete napjainak nagyobb része hamuszürke. Van azonban néhány tulipuro, amely az ingó reménységtől szomorú-zöld, mint az efen levele és van néhány halálfehér. De koromfekete nap csak egy van mindenkinek az életében.

Rendkívüli ismerősöm, az utolsó magyar bolnyogó kezdte így a belső sarokasztalánál.

— Az én koromfekete napom Fiumében leselkedett rám, nem sokidő után, hogy az Erzhergoz Karl fedélzetéről kitétek a mólóra. Telepes akartam lenni Tazmaniában, de az angol hatóságok különféle okokból nem akartak megütni és vizszakultak... A fumei kormányzói udvartartás pénztárából, bizonyos

okozta reszkető örültséget sohasem hallottam ennyi uri diszkreációval a nevén nevezni. Szinte örültem, hogy sikerült szert tennem egy ilyen elegáns, karesu tremolóra.

— Pár napig vizeték, öntözgettek, mint a drága virágot, a tejet szüzte zuhatagban öntötték belém, de amikor megcsendesedtem, kifektetek az egyik közös kórterembe. Az első napon zordon voltam és gyűlölttem azokat, akik ott feküdtek mellettem, de már másnapra megnyihlt a lelkem, szivemben meleg barátság ébredt a szomszaim iránt és megszólítottam a jobboldali szomszédomat. Az, egy élesarcu, pompás dalnata, előzőkenyen felült az ágyában, fejével udvariasan bicegett és azt mondta:

— Vittorio Battista, a Vörös Csillag tengerhajózási társaság hajós-kapitánya vagyok!

Fejét visszahajította a párnájára, aztán diszkreten megkérdezte, hogy mely betegség sodort oda?

— Tremoló, signore capitano, tremoló! — mondtam halkán.

Elmosolyodott, kezéből tölcéért csinált és beleszaga a fülembre:

— Hasonló eset, caro signore, teljesen hasonló eset!

— És nem is himé, hogy ez a büvös szó mily meleg barátságot szított közöttünk. A kapitány elmondta az élete történetét, hányatattatásait, osztályozta és pár szóval jellemezte azokat a folyadékokat, a melyek a tremolót oly simán felidézik, hogy az ember észre sem veszi, mikor kezd cserészni a kezével, végül pedig áttért a szabotársainkra.

— Csendes, derék fickó ez valamennyi, csak az, ott a hatos számú ágyban, az utalatos, kellemetlen és szemtelen. Dio mio, de mily rettenetesen szemtelen! Halmi postatiszt az ördögadta, hane mőzzá hasonló pimasz frátert még életemben sem láttam, pedig elhíhet, hogy a matrozaink sem tartoznak a szende rózsacalányok közé!... Egyébként csak figyeljen le pár napig!

De elég volt egy huszonnégy óra is, hogy a postatiszt meggyűlöljem. Mert ahogy a beszédünk a kapitánnyal valamivel hangosabba fordult, azonnal ránszólt, hogy fogjuk be a papulánkat, mert aludni óhaj. Amikor az apáca, a drága jó Angelika nővér behozta az ebé-

det, a postatiszt pimaszul vákálni kezdett az ételben és kijelentette, hogy másutt az ilyen moslékot a sertéshizlalás mezején szokták előnyösen értékesíteni. Csak Scapinellivel, az orvossal nem mert szemelenkedni, mert az, amint a postatiszt nyöszörögni kezdett, hogy meg kell halnia az ilyen rettentő ápolás mellett, mutatójával megkopogtatta a homlokát és barátságosan azt mondta:

— Az Ön gyomorhaja, az semmi, az majd elmúlik pár hét alatt!... Itt van az igazi baj, barátságom, itt!... Magácska egy kevéssé bolond, signore!... Addio!

Ilyenkor mi boldogan nevetünk, a postatiszt pedig még szűzabb gazdaságokra határozta el magát.

Pár nap múlva azonban a kapitány is, én is, a nappali órákra már felkelhettünk és délutánonként sétálhattunk a kórház kertjében. A mikor először jártunk a pompás, dőlészaki virágok között, karomat belelöttem a kapitány karjába és boldogan felsőhajtottam:

— Mily jó, hogy nem kell hallgatni annak a pimasz fráternek a szemtelenkedését!... Az ilyesmit úgy elfelejt az ember, mint a nyomtasztó álmot!

A kapitány idegesen legyintett:

— Önök, magyarok, lágyelkű emberek! De én Trevizóban születtem és mi, trevizóiak, mi nem felejünk!... Azt, hogy engem is megbántott, azt még csak meg tudám bocsátani neki, hanem azért, hogy Angelika nővért is úgy meggyötörte, azért meg fogja harapni a nyelvét!

— Alkonyodott már, amikor az ápolónő visszaterelgetett bennünket. Már az ágyban fekdülni ismét; a kapitány akkor halkán odaszólt hozzám:

— Nem jól érzem magamat, azt hiszem, az éjjel történni fog velem valami!... De ne ijedjen meg, mio caro amico, majd elmúlik a baj!... Almomban a csopaki ligetben jártam, ittuk az aranyárga bort és viháncoltunk a Tarányi-kisasszonyokkal, amikor félelmes hörgésre és sikoltozásra ébredtem.

A kapitány kiszált az ágyából, fuldokolva hívogatta az istent, hogy szedje le testéről a skolopendrákat, amelyek kiszívják a vérét.

— Tremoló, tremoló! — sóhajtotta szomorúan és a víz kiverte a homlokomat.

A kapitány az egyik üres ágyat odaszította a kórterem ajtaja elé, tétován fel-alá járt a teremben, végül megállt a hatos számú ágy előtt.

A postatiszt felült az ágyában, holtalványan meredt a kapitányra és kérlelni kezdte, hogy csillapodjon, az azonban rámutatott esontos ujjával és nagyhangon felkiáltott:

— Te voltál az!... Te esavartad a lábamba a kobra-kigyót!...

Hirtelen belemarkolt a postatiszt bizonyos hajába és annál fogva lerántotta a földre. Aztán esontos öklével belevágott az arcába; hogy

azt nyomban elöntötte a sűrű, sötét-vörös vér.

Hanem az ápolók akkorra már benyomták az ajtót, megragadták a kapitányt és elvitték egy kis üdítő zuhanyra, amint nevetve mondták:

— Amikor odafektették mellém, melegen megszorítottam a kezét és kérleltem, hogy vigyázzon magára, mert még egy ilyen roham és alighanem a mennyei kobra-kigyók fognak a lábára tekerőzni.

Ismét legyintett, odahajolt hozzám és mosolyogva azt kérdezte:

— Jól csináltam, ugy-e, mio caro amico?

Megdöbbenve néztem rá, ő azonban nyugodtan vállalt.

— A mai romlott világban már a tremolót is hamisítják!... Tremoló... tremoló!

azt nyomban elöntötte a sűrű, sötét-vörös vér.

Hanem az ápolók akkorra már benyomták az ajtót, megragadták a kapitányt és elvitték egy kis üdítő zuhanyra, amint nevetve mondták:

— Amikor odafektették mellém, melegen megszorítottam a kezét és kérleltem, hogy vigyázzon magára, mert még egy ilyen roham és alighanem a mennyei kobra-kigyók fognak a lábára tekerőzni.

Ismét legyintett, odahajolt hozzám és mosolyogva azt kérdezte:

— Jól csináltam, ugy-e, mio caro amico?

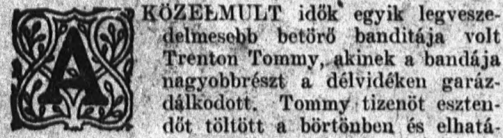
Megdöbbenve néztem rá, ő azonban nyugodtan vállalt.

— A mai romlott világban már a tremolót is hamisítják!... Tremoló... tremoló!



Bankrablólókról és bankrablásokról

Az elmúlt idők egyik hírneves banditája kifejti a nézeteit arról, hogy miért tértek vissza a bankrablók a nyílt "hold uphoz" a sokkalta modernebb kasszarobbantások helyett.



KÖZELMÚLT idők egyik legveszedelmesebb betörő banditája volt Trenton Tommy, akinek a bandája nagyjából a délvideken garázdálkodott. Tommy tizenöt esztendődtől a börtönben és elhatározta, hogy nem érdekes gazemeseget élel. Azóta jó állást kapott és tisztességes életet él. Az alábbiakban ő maga nyilatkozik szakszerűen a modern bankrablásokról, megemlíkve, persze névtelenül olyanokról is, akik valamikor az ő társai voltak, azonban még mindig a "dszabon" vannak.

Ugy a bankárok egyesületének, mondja a derék Tommy, mint a biztosító társaságoknak az adatai szerint növekedés van a bankok elleni világos nappal rendezett "hold upok". A laikus előtt furesa lehet az, hogy a rabló urak ehhez a régi módszerhez tértek vissza és ma már nem alkalmazkodik annyira a modern idők vívmányain alapuló újabb rendszert, amely a pénztárszervek felforratásában áll. A tényállítás ugyan az, mondja, hogy az utóbbi módszer sem vált ki egészen, azonban bizonyos az, hogy a "hold uppal" való összehasonlításban az arányszám feltétlenül az utóbbinak kedvez az utóbbi időkben. Jelenleg úgy áll a helyzet, hogy a vidéki kisebb helyeken még mindig nagyban divik a robbantás és általában az éjjeli betörés, míg a nagyobb városokban csaknem kizárólag a nappali "hold uphoz" ragaszkodnak a banditák.

Az idők változásának szerinte három fő oka van. Az egyik ok a Liberty Bondok intézménye, a másik az automobil és a harmadik az újfajta csaváros pénztárszervek forgalomba hozatala.

A Liberty Bondok bevezetése általában nagyban hozzájárult a bankrablások megszorodásához. Ezek a bondok nagyszámúban vannak a bankokban elhelyezve és minden további nélkül, készpénz módjára a lehető legkönnyebben értékesíthetők. Ezért most szívesen felkeresik a banditák azokat a bankokat is, amelyeket azelőtt nem tartottak erre érdemesnek, mert rendszerint csak kevés készpénzt tartottak a pénztárszervekben.

Jelenleg azonban alig van olyan bank, amelyben Liberty Bondokban, vagy készpénzben legalább huszszor dollár állandóan fel ne lenne halmozva. Tehát most igenis érdemes nekik a rizikót venni egy-egy vakmerő támadásra.

Érdekese az automobilnak a szerepe is a volt bandita szerint. Azt állítja, hogy ennek a szerepét a lakusok nagyrészt félreértik, avagy esetleg túlmagásra értékelik. Az újabb időkben sokszor emlegetik azt, hogy Kansasban, Oklahomában, Texasban, Nebraskában a délvideki államokban a vidéki bankok kárára elkövetett rablásoknál is az automobilt használták. Lehet, mondja a volt bandita, hogy egyes helyeken, ahol az utak viszonyai esetleg jobbak, megkísérelték ezt a módszert is, azonban, szerinte általában a vidéki kerületekben, a földművelő vidékeken az automobilnak nem lehet nagy szerepe.

Az automobil ugyanis minden körülmények között igen jó utakat igényel és semmi esetre sem annyira gyors, mint a táviró, avagy a telefon. Szakavatott bandita nem is használta ezt a vidéki rablásoknál, mert nagy veszedelmeknek fénné ki magát. Állandóan a forgalmas uton kellene menekülnie, közben az egész utvonalon mindenki értesülne már a közeledéséről a táviró, vagy távbeszélő útján, az üldözéseket gyorsabb automobilokon könnyen megsemmisíthatnák és állandóan szaporodna az üldözők tábora a környék farmereiből. Ezért a vidéki bankoknál az igazi "szakemberek" még ma is inkább a robbantásokhoz ragaszkodnak ezeken a vidékeken. A robbantás után a rablók egyszerűen felgrának valami tehervonatra és reggelre már messze vidéken jelennek, ahol azután a zsákmányt megosztva szétesznek.

A nagyvárosokban azonban más a helyzet. Itt már nagyzeretben használhatják a "hold up" hívei is a automobilt. Igen egyszerű dolog a nagyvárosok nagyforgalmu utcáin kijátszani az üldöző rendőröket, sarokról sarokra fordulni, elütni az autók tömegében és végül bemenni valamelyik garázsba és otthagyni az automobilt.

Es a rendőrségeknek minden egyes újabb és újabb fogásai ellen megvannak a banditáknak a maguk ellenfogásai. Így például Tommy ur megemlékszik a múlt januárban Detroitban elkövetett vakmerő bankrablásról. Először a bankok halálai sem akartak a szerénynek beállítással járó költségekről, azonban közben garázdálkodni kezdte a banditák azokon a vidékeken. Amint egy-egy bankot kiraboltak és számányukkal megszöktek, természetes, hogy a környék többi bankjai is alaposan megijedtek. Ugyanezok után, mintegy várakozásra megjelentek az illető városokban a páncélszekrény-felállítás ügynökei és még alaposabban ráijesztették az illető banká-

rookra. Az utóbbiak azután ész nélkül adták a rendelkezéseket és az ügynökök egyszerű üzeneteket csináltak.

Szóval ez is alaposan hozzájárult ahhoz, hogy ismét a régi módszert vezették divatba a bandita urak. Tommy szerint most már erre a módszerre tértek át azok a régi betörők is, akik mindig robbantásokkal dolgoztak. Ré voltak kényeszerítve azért, mert a régi módszerrel nem boldogulhattak, noha általában irtóztak is a nappali vakmerő rablásoktól. Azt mondja Tommy, hogy a sokféle óvintézkedés egyáltalán nem javítja meg a gonosztevőket, hanem arra szolgál, hogy újabb és újabb leleményességre ösztökélje őket.

Azután a derék Tommy kifejti a nézeteit arról, hogy az ő szakértő véleménye szerint a banditák újabb és újabb csoportjai, utjoncai honnan rekrutálódnak. Szerinte igen sok közöttük a volt katona. Ezek a háboruban megtanulták azt, hogy az emberélet, beleértve a saját életüket is, nagyon értéktelen valami. Emellett olvassák, hogy mások másodszor sikeres betöréseket követik el, hogy másodszor a zsákmányra tettek szert. Természetes tehát, hogy ők is erre vágyakoznak.



közben a pénztáros észrevétlenül megnyomta a rendőrséggel összeköttetett jelzőszüléket. Mialatt a rablók a zsákmányt gyűjtötték össze, a rendőrök és detektívek megjelentek és behatoltak a helyiségbe. A banditák azonnal tüzetlenség fogadták őket. Egy detektívet nyomban lelőttek, egy másikat megsebesítettek és folytonos lövöldözés közben sikerült az utcára kihatolniuk, ott az autóbá beagorriok. A száguldó autónak, amelynek, első ülésén rendőrhűs és vészszípall ellátott bandita ült, az egész vonalon utat nyitottak a rendőrök, ilyképen sikerült is eltűnniök. Az egyikük később Marylandban egy másik betörés kapcsán hurokra került, azonban a többiek még mindig szabadon vannak.

Tehát a gazemberek egyszerűen a saját céljaikra használták fel az az újítást, amelyet a rendőrök ellenük léptettek eltebe.

A legnagyobb oka azonban a "hold upok" szaporodásának a robbantások terhére, mondja a volt bandita, az újfajta, modern csaváros pénztárszervek behozatala volt. Ezek a pénztárszervek ugyanis a nitroglicerinnel szemben csaknem biztos védelmet nyújtanak. Nem azért, mintha általában nem lehetne azokat felrobbantani, hanem azért, mert a felrobbantásokhoz oly hosszú idő szükséges, hogy a rablók e miatt bele sem kezdenek a legtöbb esetben. Egy-egy ilyen szerénynek vagy ötven külön acélrekesztéke van a falában, amelyet mind külön-külön patronokkal kell felrobbantani és ezeknek a robbantásoknak a zaja felverné az egész környéket. Ilyképen azután a rablók viszont új és új módszerekhez alkalmazkodnak, azonban legtöbb esetben visszatérnek a régi módszerhez, a "hold uphoz", éppen a nagyszerű páncélszekrények miatt.

Érdekeseen írja le azt, hogy hogyan vezették be például a délvideki kisebb bankjaiba is ezeket a pénztárszerveket. Eleinte ezek a bankok halálai sem akartak a szerénynek beállítással járó költségekről, azonban közben garázdálkodni kezdte a banditák azokon a vidékeken. Amint egy-egy bankot kiraboltak és számányukkal megszöktek, természetes, hogy a környék többi bankjai is alaposan megijedtek. Ugyanezok után, mintegy várakozásra megjelentek az illető városokban a páncélszekrény-felállítás ügynökei és még alaposabban ráijesztették az illető banká-

Es ezek az utjoncok sokkalta vakmerőbbek, vérengzőbbek, mint a régi emberek voltak. Ezeknél, mint mondtuk, az emberélet nem számít és az a legkisebb ok nélkül is hajlandók kiirtani. A régebbiek, hacsak tehettek, nem üttek embert. Még ha a saját menekülésükért volt szó, akkor is inkább ijeszteti igyekeztek azzal, hogy a levegőbe lötik, mert tudták, hogy elfogatás esetén a gyilkosság az, ami legjobban terhükre hull a mérleg serpenyőjébe.

Általában, mondja, a legnagyobb hiba abban van, hogy a fiatalos nevelése van rossz alapon. A kriminális probléma megfejtésétől ma is csak annyira távol áll a világ, mint állott negyven, vagy ötven esztendővel ezelőtt.

Es mindehhez még nagyban hozzájárult a háboru is, ahol az emberiség fiatalágának milliói tanultak meg banni a leggyilkosabb fegyverekkel és megtanulták teljesen értéktelenné tekinteni az emberi életet.

Ezek a gazemberek elszaporodásának az igazi lélektani okai a volt bandita szakavatott, nézete szerint.

Az amerikai munkásság és a jövő



HERMAN M. CRAIGER örnagy, aki az átlagosnál sokkalta mélyebben tanulmányozta az amerikai munkások lelkivilágát, nagy cikket írt a New York Heraldba arról a kérdésről, hogy milyen véleményük is van a munkásoknak a népjóléti tervekről, amikkel a tőkeés és a social workerek előálltak az általános elégedetlenség láttára.

Craiger örnagy megpróbál felelni arra a kérdésre, hogy a munkások mit gondolnak róla és a többi népszavazások tagjairól, közelekre tartják-e az érdekeiket, osztják-e ezeknek az életlél való fogalmát, bele-nyugosznak-e a végzet vagy a szerenese játékaiba, értékesítik-e tehet-ségük legjavát, meg vannak-e elé-gedve a mai társadalmi renddel vagy arra törekzenek-e, hogy más-tudatlan. Közli Craiger örnagy a szövetési népművelési biztos levélét, amely szerint 1910-ben a népszám-lálók 5,502,251 irni olvasni nem tudó tíz évesnél idősebb egyént ta-láltak ebben az országban. Ugyan-ekkor 3,089,723 olyan tíz évesnél idősebb ember volt Amerikában, aki nem tudott angolul, persze ezek olvasni sem tudtak. Azt jelenti ez, hogy az írástudatlanok száma tu-lajdonképen 8,592,074 volt 1910-ben. A besorozott katonák közül 25 százalék nem tudott irni olvasni. A déli államokban legnagyobb arányú az irni olvasni nem tudók száma a feketék közt épügy, mint a fehérek közt.

Ebből azt állapíthatjuk meg, hogy Amerikában közel 15,000,000 ipari munkás nem tud újsgót olvasni vagy levelet irni. Ugyancsak 15,000,000 ilyen munkás van a farmok-on is.

Mivel ezeket a munkásokat nem lehet elérni nyomtatott betűvel, bizonyos, Craiger szerint, hogy az amerikai kormányformáról, törvé-nyekről, politikai intézményekről, kulturáról és nemzeti életéről igen bi-zonytalan fogalmak vannak. De hát

ilyen illiterátok csoportja. Olyanokat, akik se újsgót nem tudnak olvasni, se levelet nem tudnak irni, főként a felnőttek közt talált Craiger örnagy, annyira tapasztalta, hogy még a nevéket se tudják le-írni. Ezek a felnőttek is amerikai-ai, vagy olyan bevándoroltak, akik régóta élnek ebben az országban. Külső megjelenségükben semmi sem árulja el írástudatlanságukat, bár azt könnyű megállapítani róluk, hogy gyári munkások.

Az örnagy szerint, vannak ter-mészetesen, műveletlen bevándorolt munkások is az amerikai ipartele-pekben, még pedig nagy számmal. Csak a sorozásnál tűnt ki, hogy ennek az országnak népmilliói kö-zött milyen sok az irni olvasni nem tudó amerikai és bevándorolt egy-aránt. Az egész világ megdöbött annak a hallatára, hogy minden négy amerikai lakos közül egy írá-s tudatlan. Közli Craiger örnagy a szövetési népművelési biztos levélét, amely szerint 1910-ben a népszám-lálók 5,502,251 irni olvasni nem tudó tíz évesnél idősebb egyént ta-láltak ebben az országban. Ugyan-ekkor 3,089,723 olyan tíz évesnél idősebb ember volt Amerikában, aki nem tudott angolul, persze ezek olvasni sem tudtak. Azt jelenti ez, hogy az írástudatlanok száma tu-lajdonképen 8,592,074 volt 1910-ben. A besorozott katonák közül 25 százalék nem tudott irni olvasni. A déli államokban legnagyobb arányú az irni olvasni nem tudók száma a feketék közt épügy, mint a fehérek közt.

Ebből azt állapíthatjuk meg, hogy Amerikában közel 15,000,000 ipari munkás nem tud újsgót olvasni vagy levelet irni. Ugyancsak 15,000,000 ilyen munkás van a farmok-on is.

Mivel ezeket a munkásokat nem lehet elérni nyomtatott betűvel, bizonyos, Craiger szerint, hogy az amerikai kormányformáról, törvé-nyekről, politikai intézményekről, kulturáról és nemzeti életéről igen bi-zonytalan fogalmak vannak. De hát

hol is tanul egyet mást az ilyen írástudatlan munkás és mit tanul? A válasz erre az, hogy a vele együtt dolgozó iskolázott, irni olvasni tudó munkás a tanítómestere, ez segíti fel a tudás bizonyos fo-káig. Az irni olvasni tudás azon-ban még nem jelent józan gondolko-dást, elképzelhetjük hát, hogy mi-lyen tanítómesterei vannak az írá-s tudatlanok.

Ezt szem előtt tartva, nézzük meg egy nagy pew englandi autó gyár munkásképviseleinek gyűlését. A gyár Massachusetts államnak olyan városában van, ahol a legpompásabb iskolák nyújtanak alkalmat minden-kinek a tanulásra. A gyár 2500 munkást alkalmaz. Jelen van a gyűlésen a társaság alelnöke, hogy elmondja, milyen tervei vannak a társaságnak a munkásjólét fokozá-sára. Elmondja, hogy a társaság 500 dollárra biztosítja mindegyik munkás és munkásné életét s maga fizeti a biztosítási díjakat is.

Feláll az egyik munkás s nagy meglepetésre kivágja, hogy a bizto-sítást nem fogadhatja el a munkás-ság. Felgrikk egy másik munkás: "Amikor már meghalunk, akkor halottak vagyunk. Mi akarjuk el-vegni ami-minket megillet, a gyár-szólóinkról gondoskodjanak mások."

Ezt hallgatag mindenki helyese-lte. Majd felkelt egy másik munkás, azt hangoztatta, hogy a munkabé-reket kell felemleni. "Ha a társaság jobb fizetést adna, nem volna szük-ségünk életbiztosításra. A munkás takaríthatna pénzt a családja szá-mára."

A gyárvallalat alelnöke zavarba jött. Kedveskedni akart a munká-soknak s nem érte el célját. Craiger szerint az volt a baja, hogy nem ismerte a munkások gondolko-zását, ő teljesen más világban élt, mint a munkás, nem tudta, hogy a munkást főként a saját sorsa érdekl-i s az a célja, hogy munkabéjét fo-kozza és az életörmeiből minél

jobban ki vegye részét. A munkás szerint az a körülmény, hogy éven-kint 25,000 dollárt fizetne a tár-saság életbiztosításra, csak jó kifogás volna a munkabérek alacsony tar-tására. Adják a munkásoknak azt a 25,000 dollárt s majd gondoskod-nak magukról.

Amikor ellenvetette az alelnök, hogy 25,000 dollárból csak 10 dollár esnek évente egy egy munkásra, azt válaszolta a gyűlés elnöke, hogy az nem számít, az elv a fő. Ha a tár-saságnak van fölösleges pénze, onna ki azt köztűtik, ne biztosítsa az életüket.

A gyáron végig sétálva nem ta-pasztalta Craiger örnagy, hogy a munkások valami nagyon érdekld-tek volna az iránt, amit késztettek. A jelszó ez volt körülük: "Ne dolgozz tul erősen." Nem volt fe-lélességérzetük.

Egy más gyártelepen, ahol a gyár-társaság pikniket rendezett 7000 munkás részére nagy költséggel, ugyanevak egy vélekedtek az öre-gobb munkások, hogy jobb lett vol-na, ha a pézút, amit a piknikre el-pazarolt a társaság, a munkások közt osztotta volna ki.

Craiger szerint sok esetben a gyártársaság maga az oka annak, hogy a munkások bizalmatlanok ve-le szemben s ellenzik minden olyan törekvést, aminek az a célja, hogy a munkásoknak kedvezkedjék. A munkás nem gondol forradalomra, csak azt kívánja, hogy jól fizetett ál-lándó munkás legyen, a társaság helmi kis kedvezményekkel csak el-gvetleníti, elmozdítja nyomornak-gy helyzetére. Ugy van a kedvez-ményekkel, mint a gyerek, aki nem fogadja el a kis úbrab sítéményt, mert nagyobb akar. Jó fizetés és állandó munka nélkül nem haladhat a munkás. Az elégedetlensége el-mulik, mielőtt megindulnak a gyár-tüzemek s dolgozhat, kereshet.